

IP SIGILL LAMM

Standard för kvalitetssäkrad lammproduktion
med tillval för klimatcertifiering

© Copyright/Upphovsrätten till denna produkt tillhör Sigill Kvalitetssystem AB, Stockholm, Sverige.

Att mångfaldiga innehållet i denna skrift, helt eller delvis, utan medgivande från Sigill Kvalitetssystem AB, är förbjudet enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk. Förbudet gäller varje form av mångfaldigande: genom tryckning, kopiering etc. Det är endast tillåtet att ladda ner denna skrift som elektronisk fil, skriva ut innehållet och göra en kopia för ändamålet att förbereda och genomföra en IP-certifiering. All annan användning kräver skriftligt medgivande från Sigill Kvalitetssystem AB.

GRAFISK FORM OCH PRODUKTION

Sigill Kvalitetssystem AB 2022

KONTAKT

Sigill Kvalitetssystem AB

105 33 Stockholm

Telefon: 010-184 45 00

www.sigill.se

info@sigill.se

INNEHÅLL

1	EGENREVISION	6
2	STALLMILJÖ	6
3	MÄRKNING, JOURNALFÖRING OCH SPÅRBARHET AV DJUR	8
4	DJUROMSORG	9
5	LAMMET	11
6	FODER, VATTEN OCH UTFODRING	12
7	LÄKEMEDEL OCH ÖVRIGA BEHANDLINGAR	15
8	SMITTSKYDD	16
9	SPÅRBARHET AV PRODUKTER	19
10	TRANSPORT	20
	VÄXTODLING	22
11	GRUNDFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PRODUKTSÄKERHET	22
12	ODLINGSPLATSEN OCH BIOLOGISK MÅNGFALD	23
13	ETABLERING OCH ÅTGÄRDER I VÄXANDE GRÖDA	25
14	NÖD- OCH OLYCKSFALLSBEREDSKAP	37
	TILLVAL FÖR KLIMATCERTIFIERING LAMM	36
	TILLVAL FÖR NATURBETESKÖTT LAMM	44
	SAMMANFATTNING – IP ALLMÄNNA VILLKOR	48
	BILAGA 1 VENTILATION OCH STALLMILJÖ (REGEL 2.2.1)	50
	BILAGA 2 UTRYMMESKRAV (REGEL 2.5.1)	51
	BILAGA 3 HULLBEDÖMNING (REGEL 4.9.1)	52
	BILAGA 4 UTFODRING OCH VATTNINGSSYSTEM (REGEL 6.4.1)	54
	BILAGA 5 VILLKORAD LÄKEMEDELSANVÄNDNING (REGEL 7.1.1)	55
	BILAGA 6 RUTINER FÖR SMITTSKYDDSARBETE (REGEL 8.2.1)	56
	BILAGA 7 KVALITETSKRAV PÅ BIOGÖDSEL/RÖTRESTER (REGEL 13.2.3)	57

IP SIGILL LAMM

IP ÄR EN STANDARD FÖR KVALITETSSÄKRING GENOM TREDJEPARTSCERTIFIERING

IP är en standard för kvalitetssäkrad produktion, genom tredjepartscertifiering, av livsmedel och prydnadsväxter i hela kedjan från primärproduktion till förädling och hantering. IP ägs och förvaltas av Sigill Kvalitetssystem AB. Mer information hittar ni på www.sigill.se.

Det finns produktionsregler på två nivåer – Grundnivå och Sigillnivå därutöver finns Tillvalsmoduler och en kompletteringsmodul.

GRUNDNIVÅ

- Innehåller krav baserade på svensk lag och branschriktlinjer inom livsmedelssäkerhet och djurskydd.
- Råvaror som producerats enligt produktionsreglerna på Grundnivån betecknas "Grundcertifierade råvaror/produkter".

SIGILLNIVÅ

- Innehåller alla krav som ingår i Grundnivån plus högre krav inom livsmedelssäkerhet, djuromsorg och miljöansvar.
- Råvaror som producerats enligt produktionsreglerna på Sigillnivån betecknas "Sigillråvaror/-produkter".

TILLVALSNIVÅ

- Innehåller mer långtgående åtaganden inom områdena djuromsorg och miljöansvar.
- Tillvalsmodulerna till Grundnivån kräver grundcertifiering, Tillvalsmodulerna till Sigillnivån kräver Sigillcertifiering.

KOMPLETTERINGSMODUL

Certifiering enligt en Kompletteringsmodul är möjligt oberoende av annan certifiering.

Kompletteringsmodulen för arbetsvillkor omfattar arbetsmiljö, arbetsrätt och boende.

IP ALLMÄNNA VILLKOR - RAMVERKET FÖR CERTIFIERINGEN

Ramverket IP Allmänna Villkor beskriver bland annat vilka krav som finns på certifieringsorganen, hur en revision ska genomföras och allmänna krav på företag som ska certifieras. En sammanfattning av IP Allmänna Villkor finns längst bak i denna regelhandbok.

REGELHANDBOKENS OMFATTNING

Anslutning till standarden är frivillig. Reglerna gäller generellt för all verksamhet inom företaget som berör den certifierade produktionen.

REFERENSDOKUMENT

SFS nr. 2006:814, Förordning om foder och animaliska biprodukter.

EU-kommissionens lista nr. 1831/2003, Förordning om foder-tillsatser.

SJVFS 2019:21; Jordbruksverkets föreskrifter.

EXTERN REVISION AV PRODUKTIONEN PÅ FÖRETAGET

Vartannat år kommer en ordinarie, föranmäld revision att genomföras på plats i produktionen. Revisionen omfattar granskning av dokumentation, till exempel skriftliga rutiner och journaler samt inspektion av anläggningar och djur. Mer information om olika typer av revisioner finns längst bak i denna regelhandbok och i IP Allmänna Villkor.

EGENREVISION

Egenrevision ska genomföras varje år. Det innebär att gällande produktionsregler går igenom och eventuella avvikelser noteras i en åtgärdsplan. Avvikelser åtgärdas snarast. Egenrevision ska göras även om det inte finns några avvikelser. De år revision inte sker på plats kontrolleras egenrevision av certifieringsorganet, så kallad **administrativ revision**.

STÖDMATERIAL

I vissa regler finns en hänvisning till stödmaterial som finns tillgängligt på www.sigill.se/omraden-och-regler/lamm/stodmaterial/.

GODKÄND REVISION OCH SANKTIONER

För godkänd revision krävs att alla eventuella avvikelser har åtgärdats. Om revisionen inte blir godkänd inom utsatt tid blir företaget avstängt och i sämsta fall uteslutet. Mer information om sanktioner och hur de hanteras, finns längst bak i denna regelhandbok samt i IP Allmänna Villkor.

FÖRETAGETS ÅTAGANDEN

Ett företag som är certifierat enligt IP-standardens har följande åtaganden:

- Relevanta lagar och förordningar ska följas i den certifierade verksamheten.
- Produktionsregler som gäller för den certifierade verksamheten samt bestämmelserna i IP Allmänna Villkor ska följas. Vid certifiering som omfattar odling innebär det att produktionsreglerna ska följas på all mark som ingår i växtföljden, (även vid arrende eller kontraktsodling), om inte annat anges i regelhandboken.
- Om verksamheten är tillstånds- eller anmälningspliktig ska kopia på tillstånd/anmälan kunna uppvisas vid revision.
- Ta del av och följ förändringar i produktionsregler eller bestämmelser i IP Allmänna Villkor som Sigill Kvalitetssystem AB meddelar.
- Ansvara för att tjänsteleverantörer får information om kraven och åtar sig att uppfylla reglerna.

- Ansvara för att mark, byggnader, maskiner etc. som används i den certifierade verksamheten uppfyller reglerna även om ägaren inte är det certifierade företaget.
- Medverka vid och underlätta så att revisioner kan genomföras i verksamheten, vilket också gäller oanmälda revisioner.
- Att till certifieringsorganet anmäla alla planerade förändringar i företaget som kan ha betydelse för certifieringen (t.ex. ägarbyte och utvidgning av verksamheten).
- Anmäla till Certifieringsorganet om företaget tvingats göra en återkallelse av en produkt.
- Godkänner att Certifieringsorganet lämnar alla uppgifter om företaget som har betydelse för certifieringen och IP-standardens trovärdighet till Sigill Kvalitetssystem AB.

ÖPPENHET

Uppgifter om de certifierade företagen, t.ex. namn- och adressuppgifter publiceras på Sigill Kvalitetssystem ABs hemsida, www.sigill.se, när företaget gett sitt samtycke.

RÖDA PUNKTER är markerade med en röd oval. Det är regler som är särskilt viktiga för livsmedelssäkerhet, spårbarhet, djuromsorg och miljöansvar och därmed IP-standardens värdegrund. Avvikelser på regler med röda punkter ses som särskilt allvarliga för trovärdigheten och kan leda till avstängning eller uteslutning.

NY! **NYA REGLER** och regler som väsentligen förändrats är markerade med **NY!** i handboken.

STÖDMATERIAL finns på www.sigill.se/omraden-och-regler/lamm/stodmaterial/

1 EGENREVISION

Regelbunden egenrevision ingår i certifieringen och bidrar till IP-standardens trovärdighet. Underlag för granskning av egenrevision ska på begäran skickas till certifieringsorganet.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
1.1.1 	Egenrevision mot de kontrollpunkter i IP Sigill Lamm som certifieringen omfattar ska genomföras årligen.	Daterad och signerad checklista och åtgärdsplan finns.			
1.1.2 NY!	På uppmaning av certifieringsorganet ska underlag för administrativ revision skickas in.	Dokumentation enligt ett av alternativen nedan har skickats inom utsatt tid: a) Ifylld, daterad och signerad checklista enligt 1.1.1. ELLER b) Daterad och signerad åtgärdsplan enligt 1.1.1 samt - betesjournal för vuxna djur enligt 4.4.1 - uppgift om ålder vid avvänjning enligt 5.1.1 - betesjournal för lamm enligt 5.2.1.			

2 STALLMILJÖ

De lagstadgade förutsättningarna för en god djuromsorg ska vara uppfyllda så att djurens naturliga behov inte begränsas. Djuren ska ha tillräckligt med plats för att stå, ligga och röra sig så att skador undviks och det naturliga behovet främjas. En bra närmiljö med termisk komfort och bra luftkvalitet, minskar risken för luftvägsinfektioner. Stallen ska vara utformade så att risken för skador och olycksfall minimeras och så att eventuell smitta inte sprids.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
2.1.1 NY!	Noggrann rengöring av djurstallar ska ske minst en gång per år och dokumenteras, exempelvis i journal eller dagbok. Vid omgångsuppfödning ska noggrann rengöring ske mellan omgångarna. <i>Omgångsuppfödning innebär att en besättning delats in i mindre enheter med individer av likartad ålder i eget stall eller egen stallavdelning. Insättning av ny djurgrupp sker inom en begränsad tidsperiod och inte förrän stallet eller stallavdelningen tömts och rengjorts helt.</i>	Dokumentation finns över rengöring av djurstallarna.			

	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	UPPFYLLS REGELN?		
			JA	NEJ	EJ REL
2.2.1 S	Stallmiljön ska vara utformad så att djuren inte blir sjuka eller skadar sig.	<p>a) Inredning, fönster, golv, liggytor och skrapgångar är utformade, utrustade och skötta så att kravet uppfylls.</p> <p>b) Ventilationsutrustning och/eller stallets miljö är utformat så att damm- och gasinnehåll i luften, termisk komfort *, luftfuktighet samt buller följer de angivna nivåerna som finns i bilaga 1.</p> <p>c) I mekaniskt ventilerade stallar finns nödventilation t.ex. dörrar, fönster och luckor som går att öppna.</p> <p>*Termisk komfort är när djuren upplever klimatet som komfortabelt så att de varken själva behöver producera extra värme för att hålla värmen eller anstränga sig genom att svetta/flåsa för att uppnå avkylning.</p>			
2.3.1	Djuren ska skyddas från elektrisk utrustning.	<p>a) Belysningsanordningar, elektriska ledningar och andra elinstallationer som djuren kan nå är försedda med lämpligt skydd eller är utförda så att det inte föreligger någon skaderisk.</p> <p>b) Elektriska avisare på datafodervagnar är konstruerade så att de inte skadar djuren och så att djuren enbart kommer i kontakt med dem vid försök att påverka öppningen.</p>			
2.4.1	Det ska finnas belysning som medger daglig tillsyn av djuren och gällande ljusförhållanden ska stödja djurens dygnsrytm och beteendebehov.	<p>a) Djurstallet är försett med fönster eller andra ljusinsläpp för dagsljus.</p> <p>b) Belysningen finns i stallet så att det alltid går att se alla djuren i avdelningen, även när det är mörkt ute.</p>			
2.5.1	Alla djur ska ha tillräckligt med utrymme och stallet ska vara utformat så att alla djur kan ligga ner och röra sig obehindrat.	Utrymmena stämmer överens med utrymmeskra-ven i bilaga 2.			
2.6.1	Djuren ska erbjudas en torr och ren liggpåts.	<p>a) Utgödsling sker regelbundet och vid behov. Utgödsling sker minst en gång dagligen om inte systemet för djurhållning är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien som t.ex. djupströbädd.</p> <p>b) Det finns strö av god kvalitet hos djuren.</p>			
2.7.1	Samtliga djur ska hållas i par eller grupp i lösdrift utan spaltgolv. Undantag: Får som behöver vård och baggar kan hållas individuellt en kort period om behov finns.	Kravet uppfylls.			

3 MÄRKNING, JOURNALFÖRING OCH SPÅRBARHET AV DJUR

Genom märkning och journalföring uppnås en god spårbarhet till djurens ursprung. Det är en viktig grund för verksamhetens trovärdighet och ett bra verktyg vid bland annat smittspårning. Spårbarhet innebär att producenten vid varje givet tillfälle ska kunna identifiera vilka djur som finns på gården, vem som har levererat djur till gården och till vem djur levererats. För att försäkra sig om att djuren har fötts upp enligt reglerna i IP-standardens Sigillnivå finns en karenstid som ska uppfyllas innan inköpta djur får säljas som certifierade.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
3.1.1	<p>Produktionsplatsnummer (PPN) ska finnas dokumenterat för varje gård/ anläggning med djurhållning och/ eller foderproduktion.</p> <p><i>För aktuell information kontakta ansvarig myndighet. I Sverige är ansvarig myndighet Jordbruksverket eller Länsstyrelsen.</i></p>	Produktionsplatsnummer (PPN) för den certifierade verksamheten kan uppvisas.			
3.2.1 	<p>Djurinnehavet ska fortlöpande dokumenteras i ett digitalt verktyg eller i en stalljournal och sparas i minst tre år.</p> <p>Uppgifterna ska registreras kronologiskt inom 48 timmar från det att händelsen har ägt rum. De djur som är på bete på en annan produktionsplats ska noteras som tillfälligt ute i stalljournal</p>	<p>Dokumentation för djurinnehav finns och omfattar</p> <ul style="list-style-type: none"> - ingående balans (de djur som finns på platsen när en ny journal påbörjas) - djur som föds - dödsfall samt orsak till dessa - från vilken produktionsplats (PPN) djur kommer samt datum och antal djur - till vilken produktionsplats (PPN) djur skickas samt datum och antal djur 			
3.3.1 	<p>Märkning av djur ska ske på ett sätt som säkerställer spårbarhet och är godkänd av ansvarig myndighet.</p> <p>I Sverige är den ansvariga myndigheten Jordbruksverket.</p>	Djuren är korrekt märkta.			
3.4.1 	<p>Får och lamm ska vara certifierade enligt IP Sigill Lamm från födseln.</p> <p>Undantag: För inköpta avelsdjur gäller 60 dagars karens innan de kan säljas som certifierade djur till slakt.</p>	Dokumentation finns där det framgår varifrån och när djuren är köpta.			

4 DJUROMSORG

Djuren ska skötas med omsorg och kunskap. Bra dagliga rutiner med förebyggande åtgärder för daglig tillsyn, omhändertagande av sjuka djur och transporter ska säkerställa att djurens behov tillgodoses. Att rutinerna finns skriftligen är en del av det förebyggande arbetet för att säkerställa en god djuromsorg.

God djurhälsa uppnås genom en bra stallmiljö och skötsel som ger goda förutsättningar för djurens egen motståndskraft mot sjukdomar. Förutsättningarna för friska djur ökar då djuren går lösa. Sammantaget leder allt detta till ett lågt behov av antibiotika i uppfödningen, och därmed en låg användning.

Avelsarbetet är grunden för god djuromsorg. Inriktningen ska vara friska och sunda djur och aveln ska verka för att förhindra spridning av ärftliga defekter.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
4.1.1	Djuren ska ha daglig tillsyn av personal med relevant kompetens och automatiska system/anordningar (t.ex. foder och vatten) ska inspekteras dagligen.	a) Alla djur får tillsyn minst 1 gång per dag, både när djuren är på stall och vid betesgång. b) Högräktiga, nyfödda, sjuka och skadade djur samt djur som betar sig onormalt ses till oftare. c) Alla djur får foder och vatten.			
4.2.1	Det ska finnas rutiner som säkerställer att djuren hålls rena.	Inspektion visar att kravet uppfylls.			
4.3.1 	Ett djur som är sjukt eller skadat och behöver särskild vård ska snarast tas om hand på ett sätt som är anpassat efter djurets behov.	a) Skriftliga rutiner finns för avlivning och hantering av sjuka djur. b) Producenten kan redogöra för och/eller visa hur en sjukbox kan iordningställas. c) Sjukbox för utgångsdjur och för djur som hålls i stallar med utomhusliknande klimat kan värmas upp. d) Avlivningsrutiner innehåller <ul style="list-style-type: none"> - namn på person som är behörig att besluta om och genomföra avlivning samt ersättare för denne och andra kontaktpersoner (t.ex. veterinär) - beskrivning av hur skadade eller sjuka djur som av djurskyddsskäl måste avlivas ska hanteras så att risken för lidande minimeras. 			
4.4.1 	Djuren ska gå på bete under en sammanhängande period på minst <ul style="list-style-type: none"> - 60 dygn då vegetationsperioden är kortare än 170 dygn - 90 dygn då vegetationsperioden är mellan 170 och 200 dygn - 120 dygn då vegetationsperioden är över 200 dygn. Undantag: Djur får hållas inne under betesperioden om <ul style="list-style-type: none"> - de är anmälda till slakt och ska slaktas före den 15 juni samma år - djurens välmående riskerar att försämrats - marken behöver skyddas från skador vid onormala väderförhållanden. IP-standarden definierar vegetationsperioden som den del av året då dygnsmedeltemperaturen överstiger 5°C.	a) Betestiden finns journalförd, till exempel i en kalender eller betesjournal. b) Undantag från beteskravet finns dokumenterat med orsak och tid.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
4.5.1	<p>Det ska finnas en rutin för att upprätthålla djurskyddet vid allvarliga och långvariga driftsstörningar (t.ex. elavbrott).</p> <p>I mekaniskt ventilerade stallar ska det finnas nödventilation, se även 2.2.1.</p>	<p>Rutin för driftsstörningar finns som säkerställer att</p> <ul style="list-style-type: none"> - djuren får tillgång till foder - djuren får tillgång till vatten - ventilationen kan upprätthållas där så är nödvändigt. 			
4.6.1	<p>Djur som går ute året om ska ha tillgång till ligghall eller annan byggnad som ger dem väderskydd samt en torr och ren ligglats under den kalla årstiden. Stängsel, rastgården och markytorna ska vara utformade så att de inte utgör en skaderisk för djuren.</p>	<p>Inspektion visar att kravet uppfylls.</p>			
4.7.1	<p>Avelsarbetet är grunden för god djuromsorg och inriktningen ska vara friska och sunda djur.</p>	<p>a) I avelsarbetet används inte djur med genetiska defekter/med anlag för genetiska defekter som orsakar lidande hos djuret eller avkomman.</p> <p>b) Risken för lamningsvårigheter beaktas vid val av bagge/semin samt vid val av seminerings-/betäckningstidpunkt och endast sunda avelsdjur används.</p>			
4.8.1	<p>För att skapa en lugn miljö för tackor och lamm i samband med lamning, ska det vid behov vara möjligt att iordningsställa lamningsboxar.</p>	<p>a) Lamningsboxar kan iordningställas för det maximala antalet förväntade lamningar.</p> <p>b) Hela golvytan i boxen är försedd med ströbädd.</p> <p>c) Lamningsboxen är minst 1,2 x 1,2 m.</p> <p>d) Lamningsboxar för tackor med fler än två lamm eller för större tackor är minst 1,5 x 1,5 m.</p>			
<p>4.9.1</p> <p>NY!</p> <p>S</p>	<p>Skriftliga rutiner för förebyggande djurhälsovård ska finnas och omfatta följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - hullbedömning av får - lammdödlighet - klippning av får - klövverkning - strategi för att minimera parasitpåverkan. 	<p>Dokumentation finns som visar</p> <ul style="list-style-type: none"> - att hullbedömning av får görs minst 3 gånger under året enligt mallen i bilaga 3 - lammdödligheten - att samtliga får klipps minst 2 gånger om året - att klövarna verkas vid behov (exempelvis kvittan från klövvårdare eller notering i journal/egen dagbok) - strategin för minimerad parasitpåverkan samt resultat från träckprovsanalyser. 			
<p>4.10.1</p> <p>NY!</p>	<p>Uppföljning av resultatet från det förebyggande djurhälsovårdsarbetet i regel 4.9.1 ska ske minst 2 gånger per år. Veterinär ska utvärdera hälsoläget med maximalt 24 månaders intervall.</p> <p>Vid försämringar i hälsoläge ska produktionsrådgivare och/eller veterinär anlitas för rådgivning och eventuell åtgärdsplan.</p>	<p>a) Det finns dokumentation som visar att produktionsrådgivare/veterinär har anlits vid försämring av hälsoläget.</p> <p>b) Åtgärdsplanen är genomförd.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
4.11.1 NY!	Svanskupering är ej tillåtet. Undantag: Svanskupering får ske om det finns veterinärmedicinska skäl. Det ska då utföras av en veterinär och bedövning och smärtlindring ska användas.	Svanskupering förekommer ej.			
4.12.1 NY!	Rutiner för att åtgärda eventuella slaktskadeanmärkningar ska finnas.	a) Slaktskadebeskedet sparas i minst 3 år. b) Slaktskadebeskedet går igenom med veterinär en gång om året. c) En skriftlig åtgärdsplan baserad på slaktskadebeskedet finns om skador konstaterats. d) Eventuell åtgärdsplan följs.			

5 LAMMET

Lamm är känsligare för smittor och andra påfrestningar än vuxna djur, och kräver därför extra omsorg. Lammets första tid är speciellt viktig för utvecklingen av immunsystemet. Tackans råmjölk innehåller ämnen som skyddar lammet från infektioner.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
5.1.1	För att lammen ska kunna tillgodose sig grovfoder och kraftfoder på ett bra sätt, får avvänjningen ske som tidigast vid 8 veckors ålder. Medelvikten i gruppen ska vara 25 kg. Undantag för flasklamm. <i>Flasklamm är lamm som mamman av någon anledning har valt bort eller där mamman är död, och lammen därför behöver extra mjölkersättning för sin överlevnad.</i>	Dokumentation som styrker att avvänjning sker vid lämplig tidpunkt ska kunna uppvisas.			
5.2.1 NY!	Lamm ska gå på bete under minst en månad. <i>Lamm som inte uppfyller kravet på betesvistelse får hållas i besättningen under förutsättning att hela verksamheten i övrigt uppfyller kraven i IP Sigill Lamm. Endast de djur som uppfyller alla krav i IP Sigill Lamm får säljas som Sigillcertifierade.</i>	a) Betestiden finns journalförd, till exempel i en kalender eller betesjournal. b) Förteckning på lamm som inte gått på bete finns.			

6 FODER, VATTEN OCH UTFODRING

God foderhygien är avgörande för livsmedelssäkerheten och är grunden för friska djur. Fodret ska lagras under hygieniska förhållanden så att det inte tar skada av mögel eller förorenas av främmande ämnen. Verksamheten ska kunna säkerställa säkra livsmedel som är fria från sjukdomsframkallande bakterier, antibiotika, hormoner, mögelgifter, tungmetaller och kemiska föroreningar. Dokumentation av verksamheten säkerställer spårbarheten. På vilket sätt fodret till djuren odlas och var det odlas har stor betydelse för verksamhetens miljöpåverkan.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
6.1.1 	Allt foder som används ska komma från foderföretag som är registrerade och/eller godkända av ansvarig myndighet.	Foderföretag som används är registrerade hos ansvarig myndighet.			
6.2.1	Djuren ska dagligen få hygieniskt säkert foder av lämplig struktur och fodergivaren ska garantera en allsidig samt välbalanserad näringstillförsel.	<ul style="list-style-type: none"> a) Utfodringsrutiner visar att fodergivans sammansättning och storlek är anpassad till djurens behov. b) Djuren har normalt hull. 			
6.3.1	Hantering och lagring av foder och fodermedelstillsatser ska ske på ett säkert sätt så att fodersäkerheten inte riskeras.	<ul style="list-style-type: none"> a) Foder lagras åtskilt från kemikalier och andra produkter som är förbjudna i foder, som till exempel gödselmedel, växtskyddsmedel, drivmedel och betat utsäde. b) Foder lagras och hanteras åtskilt från avfall. c) Foder skyddas mot väder och vind under lagring. d) Djur och skadedjur hindras från att komma åt foder under lagring. e) Silor, säckar och behållare är tydligt märkta. f) Foderpartier som är avsedda för olika djurslag lagras åtskilt och sammanblandning riskeras inte. g) Lagringsbehållare, foderblandningsutrustning och utfodringsutrustning inspekteras och rengörs regelbundet samt desinfekteras efter rengöring vid behov. 			
6.4.1	Utfodrings- och vattningssystemet ska vara utformat och placerat så att djuren kan äta och dricka på ett lugnt och naturligt sätt, både på stall och vid betesgång.	Det finns utfodrings- och vattningssystem så att kraven i bilaga 4 uppfylls.			
6.5.1	Alla djur ska ha tillgång till dricksvatten minst två gånger per dygn.	<ul style="list-style-type: none"> a) Vattenutrustning hålls ren och är utformad så att god hygien lätt kan upprätthållas. b) På bete skyddas djur från sjukdom genom att vattendrag och vattensamlingar med otjänligt vatten stängslas in. 			
6.6.1	Egenproducerat foder ska gå att spåra via skriftlig dokumentation även om det bara används till gårdens djur. Detta för att kunna spåra källan till eventuella problem. <i>I Sverige utgör SAM-ansökan eller växtodlingsplanen dokumentation under förutsättning att de stämmer överens med den verkliga odlingen.</i>	Dokumentation finns över egenproducerat foder.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
6.7.1 	<p>Dokumentation ska finnas över alla fodertillsatser som används, exempelvis fodertillskott och tillsatsmedel vid ensilering eller konservering. De ska vara godkända enligt gällande regelverk (EU-kommissionens lista nr.1831/2003).</p> <p><i>Exempel på fodertillsatser är vitaminer och spårämnen. Även ensileringsmedel är definitionsmässigt en fodertillsats.</i></p>	Dokumentation finns över fodertillsatser.			
6.8.1 	<p>Djuren får inte utfodras med animaliskt protein eller animaliskt fett (exempelvis köttmjöl, benmjöl eller fiskmjöl) enligt förordningen SFS nr. 2006:814.</p> <p>Undantag: Mjolk/mjolkprodukter från mejeri får användas som foder om de är värmebehandlade och därefter torkade eller syrade. Mjolk från samma jordbruksföretag får användas som foder.</p>	Dokumentation finns.			
6.9.1 	Vid inköp av biprodukt eller produktavfall från exempelvis bryggerier, bagerier, etc. ska det finnas dokumentation som visar att säljaren uppfyller krav på registrering, fodersäkerhet, foderhygien och spårbarhet m.m.	<p>Dokumentation finns som visar</p> <ul style="list-style-type: none"> - att säljarens anläggning är registrerad och/eller godkänd av ansvarig myndighet som foderföretagare - att produkten inte innehåller animaliskt protein eller animaliskt fett. (Undantaget mjölk- och mejeriprodukter) - att produkten inte innehåller främmande ämnen över givna gränsvärden - att ifall tillsatser används att dessa i så fall finns med på EU-kommissionens lista nr.1831/2003 över godkända fodertillsatser. 			
6.10.1	<p>Alla analyser inklusive foderanalyser som är av betydelse för livsmedels- och fodersäkerheten ska följas upp och eventuella brister ska åtgärdas vid behov.</p> <p>Analysresultat ska sparas i 5 år.</p>	<p>a) Eventuella analysresultat med betydelse för livsmedels- och fodersäkerheten finns sparade sedan 5 år tillbaka.</p> <p>b) Vid misstanke om att inköpt eller försäلت foder inte är hygieniskt säkert har foderföretagaren anmält detta till ansvarig myndighet och det aktuella fodret eller foderpartiet har inte använts som foder.</p>			
6.11.1	<p>Foderstaten ska vara grovfoderbaserad och innehålla minst 50% (TS) grovfoder/bete beräknat på årsbasis.</p> <p>Lamm ska ha fri tillgång till grovfoder.</p> <p><i>Med grovfoder avses tex bete, ensilage, hö, halm, grönfoder, majs- och helsädesensilage och betmassa (ej potatis).</i></p>	Dokumentation finns som visar att kravet uppfylls.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
6.12.1	Minst 70% (TS) av foderstaten beräknad på årsbasis ska vara svenskodlad.	Dokumentation över företagets växtodling, inköpt foder samt djurens foderstater visar att kravet uppfylls.			
6.13.1	Den certifierade djurhållningen ska bidra till Sigillcertifierad växtodling motsvarande minst 30% av foderstaten, räknat som kg TS på årsbasis.	Dokumentation över företagets växtodling, inköpt foder och sålda grödor samt djurens foderstater visar att ett av följande alternativ uppfylls: 1. Minst 30% av foderstaten utgörs av grödor från gårdens egen växtodling. 2. Minst 30% av foderstaten utgörs av grödor från annat IP Sigill-certifierat företag. 3. Inköpt foder har kvittats mot grödor från gårdens egen växtodling. Detta under förutsättning att motsvarande minst 30% av foderstaten har sålts till annat ändamål än IP Sigill-certifierad verksamhet. 4. Vid inköp av foder från foderföretag finns intyg som visar att foderföretaget köper foderråvara som är certifierad enligt IP Sigill motsvarande 30 % av den levererade volymen.			
6.14.1 NY!	Soja- och oljepalmsprodukter som används i produktionen ska vara certifierade enligt RTRS, ProTerra, RSPO, Rainforest Alliance eller vara ekologiskt certifierade. Soja odlad i en EES-stat alt. Schweiz undantas kravet på certifiering.	Innehåll av soja och oljepalmsprodukter i foderstaten redovisas.			
6.15.1	Foder innehållande genmodifierade råvaror får ej användas i företagets verksamhet. Undantaget är produkter som tillverkas i slutna system, t.ex. vitaminer eller oavsiktlig inblandning under 0,9%.	Fakturor, leveranssedlar eller liknande finns som visar att GMO inte förekommer i inköpt foder.			

7 LÄKEMEDEL OCH ÖVRIGA BEHANDLINGAR

För att säkerställa en god djuromsorg och livsmedelssäkerhet ska all läkemedelsbehandling utföras av behörig person, journalföras och bygga på diagnos från en veterinär. En bra strategi för parasitbekämpning bidrar också till en god djuromsorg.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
7.1.1	<p>Lokalbedövning och smärtlindring ska användas vid alla operativa ingrepp. Operativa ingrepp får endast utföras av veterinär eller annan behörig person.</p> <p>Receptbelagda läkemedel får endast förskrivas eller tillhandahållas av veterinär eller annan behörig person.</p> <p>Alla läkemedel, inklusive homeopatiska medel, naturläkemedel och traditionella växtbaserade läkemedel för behandling av får och lamm ska vara godkända alternativt registrerade av ansvarig nationell myndighet (Läkemedelsverket) eller användas enligt kaskadprincipen.</p> <p><i>Villkorad läkemedelsanvändning innebär att en lantbrukare under vissa förutsättningar kan ha läkemedel hemma och inleda behandling själv om vissa särskilt bestämda symptom uppstår.</i></p> <p><i>Kaskadprincipen innebär bl.a. att en veterinär på eget ansvar, i enskilda fall, får förskriva preparat som inte är godkända för djurslaget eller användning av annan dos/administreringssätt än det som godkänts för preparatet.</i></p>	<p>a) Föreskrivna läkemedel såsom antibiotika, avmaskningsmedel etc. används enligt veterinärs instruktion.</p> <p>b) Kastrering och andra operativa ingrepp utförs av veterinär, eller person som veterinär utser, under lokalbedövning och smärtlindring.</p> <p>c) Personal som ger läkemedel på uppdrag av veterinär har relevant utbildning enligt bilaga 5.</p>			
7.2.1 S	<p>Journaler över veterinärbehandlingar och medicinering ska föras och både djurhållarens egen dokumentation och veterinärens besöksjournal ska sparas i 5 år. Föreskrivna läkemedel och behandlingar ska användas/utföras enligt veterinärens instruktion.</p> <p><i>Veterinärens förrättningsunderlag/ behandlingsbevis är godkänt som journal om det sparas i kronologisk ordning. Det är tillåtet att göra noteringar om uppföljande behandlingar i förrättningsunderlaget om det framgår vem som utfört behandlingen och när.</i></p>	<p>Journalen innehåller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Diagnos. - Datum för behandling. - Klockslag för behandling om karenstiden är kortare än 24 timmar. - Djur som behandlats. - Antibiotikaanvändningen dokumenteras. - Läkemedlets namn, dosering, behandlingens längd, karenstid, namn på den förskrivande veterinären och namnet på den som behandlat djuren. - Annan behandling med, exempelvis homeopatiska preparat, naturläkemedel, traditionella växtbaserade läkemedel, humanpreparat och vissa biocider. 			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
7.3.1 NY!	För att upprätthålla en god djurhälsa och förebygga antibiotikaresistens ska användningen av antibiotika och läkemedel utvärderas. Tredje och fjärde generationens cefalosporiner samt fluorokinoloner får endast användas när mikrobiologisk undersökning och resistensbestämning visar att verksamt alternativ saknas.	a) Journaler över veterinärbehandling och mediciner utvärderas vid varje rådgivningstillfälle av en veterinär eller rådgivare. b) Om användningen av antibiotika eller andra läkemedel är anmärkningsvärt hög utarbetas en åtgärdsplan tillsammans med en veterinär. c) Åtgärderna i planen genomförs.			
7.4.1 S	Karenstiderna för använda läkemedel ska hållas vid leverans av slaktdjur och livdjur. <i>Djur som köps eller säljs inom karenstiden ska åtföljas av ett intyg där preparat, behandlingsdatum och karenstiden framgår.</i>	Rutiner finns för hur karenstiderna beaktas (de kan ingå i skötselrutinerna).			
7.5.1	Förvaring och hantering av läkemedel, kanyler, sprutor, skalpeller etc. ska ske på ett säkert sätt. Läkemedel och tillhörande utrustning ska inte vara åtkomliga för andra än behörig personal.	a) Förvaring av läkemedel - följer veterinärens anvisningar avseende temperatur och hållbarhet för varje enskilt preparat - sker så att foder inte förorenas - sker i låsbart utrymme. b) Läkemedelsrester, använda kanyler och liknande destrueras på ett säkert sätt (t.ex. via lokal hantering av riskavfall eller via apoteken).			

8 SMITTSKYDD

Ett gott hälsoläge uppnås genom målmedvetet och långsiktigt arbete för att förhindra spridning av sjukdomar. Låg sjukdomsfrekvens leder till mindre användning av läkemedel vilket bidrar till hög livsmedelssäkerhet och minskad utveckling av läkemedelsresistenta bakterier. God hygien är grunden i smittskyddsarbetet och särskild försiktighet ska iakttas vid besök. Genom kunskap om smittskydd, försiktighetsrutiner vid mottagning av nya djur och genom att avstå från import av levande djur stärks smittskyddet ytterligare.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
8.1.1	Importerade djur får inte ingå i besättningen.	Dokumentation finns som visar ursprung av djur.			
8.2.1 NY! S	Rutiner för ett förebyggande smittskyddsarbete i besättningen, som kontrolleras av veterinär med maximalt 24 månaders intervall, ska finnas. Rutinerna ska omfatta kraven i bilaga 6.	Dokumentation finns som visar att kraven i bilaga 6 uppfylls.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
8.3.1 	<p>För att undvika spridning av sjukdomar gäller ett allmänt besöksförbud i stallarna. Detta gäller även tjänsteleverantörer för t.ex. installation, reparation, underhåll och kontroll.</p> <p>Besök kan ske i begränsad omfattning under förutsättning att</p> <ul style="list-style-type: none"> - besökare informeras om att de vid besöket måste vara friska och fria från smittsamma sjukdomar - gårdens egen overall/rock och skodon, väl rengjorda kläder och skor alternativt överdragskläder och skoskydd av engångsmaterial används vid besök i stallar - besökare tvättar händerna med varmt vatten och flytande tvål samt använder handdesinfektionsmedel både före och efter besök i stallar - besökare tvättar händerna om de under besöket kommer i kontakt med djur eller gödsel - besöken dokumenteras i en journal. 	<p>a) Rutiner finns och tillämpas</p> <p>b) Skriftlig besöksjournal finns.</p>			
8.4.1	<p>Efter utlandsvistelse ska särskild försiktighet vid tillträde till djurstallar beaktas.</p>	<p>a) Om besökare har varit i kontakt med klövdjur eller djurbesättningar, får stallet beträdas först efter 48 timmar och först efter 5 dygn vid besök i områden där mul- och klövsjuka förekommer.</p> <p>b) Kläder som använts vid besök i utländsk besättning tvättas och skor/stövlar rengörs och desinficeras.</p> <p>Obs! Regeln gäller även för entreprenörer.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
8.5.1	<p>Det ska finnas rutiner för skadedjursarbete som innehåller förebyggande åtgärder, minst enligt nedan som förhindrar att skadedjur (gnagare, fåglar, skadeinsekter) tar sig in till och/eller etablerar sig i utrymmen där produkter förvaras eller hanteras:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Öppningar ska hållas täta och eventuellt vara försedda med skydd. - Avfall som kan bli föda ska undanröjas. - Ytor närmast byggnader ska hållas fria från vegetation och annat material som kan ge skydd. <p>Eventuell skadedjursbekämpning ska dokumenteras och innehålla information om preparat (namn), mängd preparat, datum då medlet lades ut och planerat slutdatum, plats, utförare, och typ av skadedjur.</p> <p>OBS! Särskilt tillstånd krävs för att själv få använda rättgifter.</p>	<p>a) Rutiner finns för förebyggande åtgärder.</p> <p>b) Eventuell skadedjursbekämpning finns dokumenterad.</p>			
8.6.1	<p>S</p> <p>Det ska finnas rutiner för agerande vid misstanke om utbrott av sjukdom med allvarliga konsekvenser för smittskydd och/eller livsmedelshygien.</p> <p><i>Lista på anmälningspliktiga sjukdomar finns i Jordbruksverkets föreskrift SJVFS 2013:23</i></p>	<p>a) Rutiner finns där det framgår att</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontrollmyndighet och veterinär ska kontaktas omedelbart - anvisningar från ansvarig myndighet ska följas - handlingar som berör sjukdomsmisstanken/ utbrottet ska sparas i 5 år. <p>b) Personal känner till kravet.</p>			
8.7.1	<p>S</p> <p>Vid om- eller nybyggnation ska avlopp från toalett byggas så att det inte leds till gödselbrunn alternativt att avloppsvattnet genomgår behandling som avdödar eventuella smittämnen innan det leds till gödselbehållare.</p> <p>I befintliga anläggningar får avlopp ledas till gödselbrunn under försättning att toaletten används endast av gårdens personal och att personal som varit utomlands inte använder toaletten de första 7 dagarna efter hemkomsten.</p>	Kravet uppfylls.			

9 SPÅRBARHET AV PRODUKTER

Korrekt märkning och dokumentation för produkter är avgörande åtgärder för att göra det möjligt att spåra och återkalla produkter som inte är säkra.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
9.1.1 	<p>Det ska gå att spåra livsmedelsprodukter och djurfoder som säljs från företaget till mottagaren. Dokumentation ska sparas i minst 2 år och innehålla</p> <ul style="list-style-type: none"> - mottagarens namn och adress - produktslag - identifikation av produkt och aktuell certifiering - leveransdatum - mängd. 	Dokumentation finns för livsmedelsprodukter och djurfoder som levereras från gården.			
9.2.1 	<p>Det ska gå att spåra införskaffat djurfoder och utsäde tillbaka till produktionsplatsen. Dokumentation ska sparas i minst 2 år och innehålla</p> <ul style="list-style-type: none"> - leverantörens namn och adress - produktslag - identifikation av produkt och certifieringsgrad - leveransdatum - mängd. 	Dokumentation finns för djurfoder och utsäde som levereras till gården.			

10 TRANSPORT

Djuren ska ges de bästa förutsättningarna att klara av lastning och transport på ett för djuren så skonsamt sätt som möjligt. Planering av momenten utifrån kunskap om hur djuren reagerar i olika situationer och inför olika synintryck minskar risken för skador på både djur och människor. Riskerna för smittspridning ska också minimeras vid dessa moment.

		UPPFYLLS REGELN?			
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
10.1.1	<p>Djurägaren som själv beställer transporten ska kunna visa att djurtransporten från gården till slakteriet utförs av registrerad och godkänd transportör.</p> <p><i>I Sverige finns register över transportörer och giltiga kompetensbevis hos Jordbruksverket.</i></p>	Transporttillstånd finns för anlitad transportör.			
10.2.1	Drivning av djuren ska ske på ett lugnt och skonsamt sätt. Hjälpmedlen får inte orsaka skador och ska inte användas för att slå djuren.	<p>Vid drivning tillämpas rutiner som innebär att</p> <ul style="list-style-type: none"> - djuren kan uppfatta drivvägen tydligt och kan/behöver inte välja väg - djuren hanteras på ett sätt som inte orsakar smärta eller onödigt lidande - drivskivor och andra hjälpmedel används endast för att leda, flytta och för att uppmana djuren. 			
10.3.1	Utlastning av djur ska ske på ett lugnt och skonsamt sätt och drivvägarna ska vara utformade på ett sätt som underlättar utlastningen.	<p>a) Utlastningen är utformad så att transportfordo- nets lastningsramp får minsta möjliga lutning.</p> <p>b) Underlaget är halkfritt och vid behov försett med tvärgående ribbor.</p> <p>c) Ändamålsenliga grindar finns för att ansluta bilens ramp mot utlastningsutrymmet. Grindarna går att sätta fast och är anpassade för djur- laget.</p> <p>d) För utgångsdjur finns möjlighet att arrangera samlings- och drivfällor för pålastning.</p>			
10.4.1	<p>Försiktighetsåtgärder ska vidtas vid inlastning/utlastning av djur för att förhindra smittspridning.</p> <p><i>Om transportör eller producent går in i transporten ökar risken för spridning av smittor.</i></p>	<p>a) Rutiner finns för att, genom planering av lastningen, minska risken för att transportör eller producenten ska behöva gå in i transporten.</p> <p>b) Om extraordinära omständigheter inträffar och transportören eller producent måste gå in i stallet/transporten används skyddskläder.</p>			
10.5.1	<p>Endast djur som bedöms som friska får transporteras.</p> <p>Undantag: Sjukt eller skadat djur får transporteras till veterinär om transporten är brådskande även om kravet inte uppfylls. Det får inte finnas någon risk för att djuret kan lida av transporten.</p>	<p>Rutin finns för att bedöma djurhälsan inför transport som omfattar</p> <ul style="list-style-type: none"> - vilka sjukdomstecken man tittar på - vilka åtgärder som vidtas om ett sjukt eller skadat djur påträffas. 			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
10.6.1	<p>Transport av lamm och dräktiga djur ska ske enligt följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tackor får inte transporteras senare än 14 dygn före beräknad lamning och tidigast 1 vecka efter lamning. - Lamm får transporteras först när de är minst 1 vecka gamla och naveln är läkt. - Vid mer än dygnslånga transporter får transporten ske senast 6 veckor före beräknad lamning. 	Transport av lamm och dräktiga djur sker inte i annan utsträckning än kravet.			
10.7.1	Inomgårds- och mellangårdstransporter ska ske så att risken för spridning av smittor minimeras.	<p>a) Fordon som är under lantbrukarens/producentens eget ansvar rengörs alltid efter det att djur från andra gårdar har transporterats.</p> <p>b) Om djur transporteras i fordon som lantbrukaren inte ansvarar för ska de hållas isolerade från andra djur vid återkomsten. Isolering krävs inte i de fall det finns en skriftlig försäkran om att fordonet har rengjorts efter transport av djur från andra gårdar.</p>			
10.8.1	<p>När djur skickas till slakt ska djurägaren skicka med dokumentation som innehåller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Djurens identitet, ursprung och ägare. - Avsändningsort. - Datum och tid för avsändning. - Avsedd bestämmelseort. - Förväntad transporttid. - Intyg på att djuren är friska enligt djurägarens/ansvariges bedömning. - Att djuren kommer från en gård som inte är spärrad pga. smittsam sjukdom 	Informationen finns tillgänglig.			

VÄXTODLING

11 GRUNDFÖRUTSÄTTNINGAR FÖR PRODUKTSÄKERHET

Grundförutsättningarna beskriver allmänna förebyggande åtgärder som minimerar risken för kontaminering från avfall, skadedjur, kemiska produkter och brister i en hygienisk hantering. Åtgärder och rutiner för att få ordning och reda utgör grunden i ett företags arbete mot en säker produktion och säkra produkter.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
11.1.1	Ordning och reda ska råda.	<ul style="list-style-type: none"> a) Arbetsstället ger ett ordnat och strukturerat intryck. b) Avsedda platser för förvaring av utrustning/ material som används i den certifierade verksamheten finns. c) Särskilda platser för hantering och förvaring av avfall finns. 			
11.2.1 	Allt avfall ska hanteras och lagras så att förorening och smittspridning förhindras.	<ul style="list-style-type: none"> a) Allt avfall omhändertas av kommunens retur- och återvinningssystem eller av annan godkänd mottagare. b) Journal över typ och mängd av farligt avfall t.ex. oljor, bekämpningsmedel, färg som uppstår på företaget finns. c) Kvitton/fakturor eller avfallsjournal som visar att farligt avfall har avyttrats på ett godkänt sätt finns. 			
11.3.1	<p>Förvaring av kemiska produkter ska ske på ett säkert sätt för människor, djur och miljö.</p> <p><i>OBS! Se specifika krav för växtskyddsmedel i punkt 13.6.2</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Förvaring av kemiska produkter sker avskilt från: <ul style="list-style-type: none"> - foder och livsmedel, inkl. skördade produkter samt förpackningsmaterial - obehöriga inkl. barn. b) Kemiska produkter förvaras och hanteras, så långt det är praktiskt möjligt, i originalförpackningar. Om en förpackning måste delas är den nya förpackningen märkt på samma sätt som originalförpackningen med; namn, farosymbol och eventuell färgkod. c) Lagring, förvaring och hantering sker så att läckage till mark och vatten inte uppstår. d) Aktuella säkerhetsdatablad för de produkter som förvaras är tillgängliga. e) Förvaring av kemiska produkter som är brandfarliga eller klassificerade som explosiva, sker avskilt från övriga kemikalier och följer kraven ovan. 			

12 ODLINGSPLATSEN OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Riskbedömning av odlingsplatsen är en grundförutsättning för en säker produktion. Resultatet från riskbedömningen används som ett verktyg för att bestämma hur produktionen ska bedrivas och vad som ska odlas på platsen. Vid en sådan riskbedömning är en karta över verksamheten ett bra hjälpmedel. En permanent skyddszon mot vattendrag minskar risken för läckage av fosfor och växtskyddsmedel till vatten. Biologisk mångfald är en självklar del av IP-standarderna och främjandet av mångfalden och ger mycket tillbaka till odlingen i form av fler nyttodjur och ökad pollinering.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
12.1.1 	<p>En karta (kan utgöras av SAM-karta) som visar var verksamheten bedrivs och viktiga objekt som företaget måste ta hänsyn till i sin verksamhet ska finnas.</p> <p>Kartan ska innehålla</p> <ul style="list-style-type: none"> - produktionsplatser som bruknings-/gårdscentrum, växtodlings-skifte/odlingskvarter, beten och betesmarker - miljö känsliga objekt (skyddsobjekt) som öppet vatten (vattendrag som är vattenförande hela året) - platser som omfattas av skydds- och skötselåtgärder (landskapselement, biotoper och vilda växter och djur) - vattentäkter (även inom 12 meter på grannens areal) - dammar och mägerhål. <p>Om verksamheten är koncentrerad till ett mindre område, räcker det att komplettera situationsplanen med de uppgifter som anges i verifieringskravet.</p> <p>De beteckningar/namn som anges på kartan ska överensstämma med uppgifter i odlingsplan, odlingsjournaler och journaler för utförd växtskyddsbehandling.</p>	<p>En uppdaterad och aktuell karta som är relevant för verksamheten produktionsplatser finns.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
12.2.1 NY! 	<p>Miljöer som är extra viktiga för den biologiska mångfalden ska skyddas från skada. Undantag från regeln medges om dispens kan uppvisas från berörd myndighet om tillåtelse att få utföra ingrepp på en miljö.</p> <p><i>Åtgärder som kan orsaka skada är t.ex.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - schaktning, utfyllnad och grävning - deponering av jordmassor, gödsel eller större mängder sten - spridning av växtskyddsmedel och gödselmedel för nära intill miljön - avverkning av träd i allé - nedläggning av dränering/täckdikning som dränerar diket eller våtmarken - underhållsrensning av diken under april-juni som kan skada groddjur och fåglar - plöjning så nära diken och småvatten att erosion uppstår - grävning som skadar alléträd eller äldre träds rötter - skadlig körning över eller för nära biotopskyddade områden. 	<p>a) Om nedanstående naturelement/miljöer förekommer finns de markerade på kartan enligt 12.1.1</p> <ul style="list-style-type: none"> - alléer (inklusive rotsystem) - enstaka träd på jordbruksmark - källor med omgivande våtmark - småvatten och våtmarker (inklusive vattendrag och öppna diken som inte är anlagda vägdiken) - odlingsrösen - pilevallar - stenmurar - åkerholmar. <p>b) Arbetsätt tillämpas för att skydda de aktuella miljöerna.</p>			
12.3.1 NY! 	<p>Åtgärder för att främja den biologiska mångfalden ska vidtas.</p> <p>Åtgärder ska väljas från listan "Åtgärder för biologisk mångfald". Från och med 31 december ska minst 3 olika åtgärder vidtas och åtgärder ska väljas från minst 2 olika kategorier. Se www.sigill.se</p>	<p>Dokumentation och inspektion visar att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - före den 31 december 2023 har åtgärder värda minst 5 poäng vidtagits - före den 31 december 2025 har åtgärder värda minst 7 poäng vidtagits. 			

13 ETABLERING OCH ÅTGÄRDER I VÄXANDE GRÖDA

Reglerna omfattar utsäde, gödselmedel och spridning av gödselmedel, vatten och användning av växtskyddsmedel. Rätt val och en god hantering av gödselmedel, växtskyddsmedel och vatten är avgörande faktorer för en säker produktion av lantbruksgrödor. En journal över utförda åtgärder gör det möjligt att utvärdera vilka resultat som uppnåtts och är nödvändig för att kunna spåra och felsöka om det uppstår kvalitetsproblem i produktionen. Inköp av friskt utsäde, dokumenterad växtodlings- och gödslingsplan, säker förvaring av gödselmedel, skyddsavstånd vid spridning av gödselmedel och vid växtskyddsbehandlingar samt att arbeta enligt principerna för integrerat växtskydd är exempel på åtgärder som bidrar till att säkerställa produktionens ansvar för livsmedelssäkerhet och miljöansvar. All användning av bekämpningsmedel ska alltid kunna motiveras och i första hand ska biologisk bekämpning tillämpas.

UPPFYLLS REGELN?

	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
UTSÄDE					
13.1.1 S	Endast GMO-fria grödor får odlas och hanteras på företaget. Dokumentation som styrker detta ska sparas i 5 år.	Intyg, eller annan dokumentation, (till exempel fakturor, leveranssedlar eller en skriftlig försäkran) finns, som visar att utsäde är GMO-fritt.			
13.1.2 NY!	Utsäde för havre, korn, råg, rågvete och vete som används eller hanteras inom företagets verksamhet ska i första hand inte vara kemiskt betat. Dokumentation som styrker detta ska sparas i 5 år.	Intyg, eller annan dokumentation, (till exempel offert, beställning, fakturor, leveranssedlar eller en skriftlig försäkran) finns, som visar att utsäde för havre, korn, råg, rågvete och vete inte är kemiskt betat eller att sådant utsäde inte finns att tillgå.			
13.1.3	Förvaring, hantering och användning av betat utsäde ska ske på ett säkert sätt så att kontaminering undviks.	a) Förvaring och hantering sker åtskilt från färdiga produkter. b) Förvaring sker i tätt, oskadat emballage med märkning som tydligt visar att utsädet är betat.			
GÖDSELMEDEL					
13.2.1 S	Fraktioner från enskilda avlopp eller avloppsslam ska inte användas i växtföljden. För åkermark som tidigare gödslats med fraktioner från enskilda avlopp eller avloppsslam gäller en karenstid på 5 odlingsår utan tillförsel av slam eller avloppsfraktioner innan den kan brukas för certifierad produktion.	Skriftlig försäkran finns som visar att kravet uppfylls.			
13.2.2	Mineralgödsel och andra gödselmedel, t.ex. aska, med lågt kadmiuminnehåll ska användas. Tillåtet innehåll är max - 12 mg Cd per kg P i NP- och NPK-produkter. - 30 mg Cd per kg P i P- och PK-produkter. <i>OBS! Gäller ej stallgödsel.</i>	Dokumentation, t.ex. intyg från leverantören, finns som visar att endast tillåtna produkter används.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.2.3 S	<p>Biogödsel och rötresters får endast användas till grödor som alltid upphettas innan konsumtion. Den biogödsel och rötresters som används ska uppfylla kvalitetskraven enligt bilaga 7.</p> <p>OBS! Gäller ej för biogödsel och rötresters från enbart stallgödsel och skördeprodukter från växtodling.</p>	Dokumentation finns, som visar att biogödsel och rötresters som används uppfyller kraven. Ett exempel på sådan dokumentation är certifiering enligt SPCR 120, anläggningskategori A.			
SPRIDNING AV GÖDSEL					
13.3.1 S	<p>En växtodlings- och gödslingsplan för kommande säsong ska finnas och tillförd mängd gödselmedel ska anpassas till grödans behov och platsens förutsättningar.</p> <p>Växtodlings- och gödslingsplanen ska sparas i minst 5 år eller för den tidsperiod som motsvarar en hel växtföljd om denna är längre än 5 år.</p>	<p>En växtodlings- och gödslingsplan finns och innehåller följande uppgifter per skifte/odlingsplats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - förfrukt - årets gröda och sort - förväntad skörd - behov av växtnäring och kalk - markkartering och markens skattade växtnäringsleverans under säsongen (förfruktseffekt, långsiktig leverans från organisk gödsel och kvävefixering) - planerad giva av N, P och K i mineralgödselmedel, stallgödsel och/eller andra organiska gödselmedel. 			
13.3.2 NY! S	<p>Nationella kontrollmyndighetens rekommendationer för gödsling och kalkning ska utgöra maximal giva för de grödor där rekommendationer finns. Eventuella avsteg ska kunna motiveras och styrkas av analys eller annan dokumenterad behovsbedömning.</p>	<p>Underlag finns för använd kvävegiva som baseras på:</p> <ul style="list-style-type: none"> - förfrukt - mullhalt - mineralisering - årsmån - grödans utveckling - förväntad skörd och eventuella kvalitetskrav t.ex. proteinhalt. 			
13.3.3	<p>Stallgödsel och andra organiska gödselmedel får inte tillföras i en större mängd än vad som motsvarar 22 kg totalfosfor per hektar spridningsareal, beräknat som ett genomsnitt under en sammanhängande, löpande femårsperiod.</p> <p>Om marginalerna för spridningsareal är uppenbart små, ska grundläggande uppgifter om total mängd gödsel med korrigerig för in- resp. utförsel, samt innehåll av fosfor (schablonvärden), kunna redovisas.</p>	<p>a) Rutin finns för hur man uppfyller kravet på maximal fosforgiva.</p> <p>b) Vid små marginaler för spridningsareal finns beräkningar som visar att kravet uppfylls.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.3.4 NY!	<p>Kväveinnehållet (ammoniumkväve) i urin- och flytgödsel ska fastställas minst 1 gång varje år. Proverna ska tas ut under omrörning i samband med spridning.</p> <p>Resultatet från analysen ska sparas i minst 5 år.</p> <p><i>Kväveanalys kan göras på laboratorium eller med en enklare metod i fält genom att använda en "Kväveburk". Kontakta din växtodlingsrådgivare för mer information alternativt lån av en "Kväveburk"</i></p>	<p>Analysresultat från laboratorium eller egen analys finns för urin- och flytgödsel som sprids på åkermark som ingår den certifierade verksamheten.</p>			
13.3.5	<p>Gödsel får inte spridas så att skada uppstår på miljö-, kultur- eller naturvärden.</p>	<p>a) Spridning av gödsel sker så att det inte hamnar utanför åkermark.</p> <p>b) Spridning av gödsel sker inte på ett sätt som skadar natur- och kulturvärden på ängs- och betesmark.</p>			
13.3.6	<p>Skyddsavstånd vid gödselspridning ska hållas till sjöar och vattendrag som är vattenförande hela året.</p> <p>Följande avstånd ska hållas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2 m om precisionsgödsling tillämpas med rampspridare eller precisions centrifugalspridare, släpplangspridare, radgödsling, droppbevattning. - 6 m i alla andra fall. <p>Avståndet ska mätas från strandlinjen vid högvatten och ska markeras på en (fält)karta.</p>	<p>a) En (fält)karta finns med markerade avstånd.</p> <p>b) Ett arbetssätt tillämpas som säkerställer att avstånden hålls.</p>			
13.3.7	<p>Stallgödsel och andra organiska gödselmedel ska spridas vid lämpliga tider under året från miljösynpunkt.</p>	<p>Rutiner finns som säkerställer att kravet uppfylls.</p>			
13.3.8 NY!	<p>Vid spridning av mineralgödselmedel i växande gröda eller i begynnande stråskjutning ska behovet av kväve mätas vid minst ett tillfälle under växtsäsongen. Kvävegivan ska anpassas efter det uppmätta behovet.</p> <p>EXEMPEL PÅ METODER</p> <ul style="list-style-type: none"> - CropSAT - N-sensor - Växtanalys - Klorofyllmästare t.ex. SPAD - Noll- och maxrutor - Biomassavägning på hösten för höstoljeväxter <p>OBS! Gäller endast för spannmål och oljeväxter.</p>	<p>Tidpunkter för spridning ska kunna verifieras med journalanteckningar eller annan dokumentation.</p>			

		UPPFYLLS REGELN?			
KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL	
LAGRING AV GÖDSEL					
13.4.1	Lagring av gödselmedel ska ske på ett säkert sätt för miljö, människor, djur och så att foder och livsmedel inte förorenas.	Inspektion visar att lagringsutrymme(n)/gödselbrunn för stallgödsel och andra gödselmedel är: <ul style="list-style-type: none"> a) tätt och utformat så att läckage inte sker b) tillräcklig stort för verksamhetens behov c) utrustad med ett tätt stängsel eller ett stabilt lock om kanten ligger mindre än 1,20 m ovan för marken samt att höjden på stängslet är anpassat till snöförekomst och eventuell ramp i anslutning till gödselbrunnen. d) utrustad med stabilt svämtäcke eller täckning på urin- och flytgödselbehållaren om företaget har fler än 10 djurenheter e) täckt vid påfyllning av gödselbrunn om företaget har fler än 10 djurenheter. 			
13.4.2 S	Lagringskapaciteten för stallgödsel ska vara tillräcklig för den produktion som bedrivs. Vid förändring av produktionen ska lagringskapaciteten anpassas till detta.	Att lagringskapaciteten är tillräcklig kan styrkas med en dokumenterad beräkning. I beräkningen ingår följande parametrar: <ul style="list-style-type: none"> - Djurslag, antal djur, foderstat, uppfödningssystem, strömedel etc. - Vattentillskott från disk, rengöring och spill. - Tillförsel från nederbörd och dränering. 			
VATTEN					
13.5.1 NY! S	Uttag av bevattningsvatten ska ske på ett hållbart sätt, dvs. på ett sätt som inte skadar allmänna eller enskilda intressen. <i>Med allmänna intressen menas främst påverkan på den omgivande miljön i stort, t.ex. att kontakt mellan olika vattensystem skärs av (klipps av), stor minskning av vattennivåer eller vattenflöden, eller blottläggning av bottnar. Med enskilda intressen menas enskilda individer eller företags vattentillgång, t.ex. grannars uttag av vatten.</i>	Att vattenuttag sker på ett hållbart sätt kan dokumenteras, alternativt finns anmälan om vattenuttag till myndigheter eller tillstånd för vattenuttag.			
VÄXTSKYDD					
13.6.1	Enbart växtskyddsmedel som är registrerade och godkända nationellt för ytkesmässigt bruk (klass 1L och 2L) får användas. Användningen ska följa anvisningar på etikett, där även de användningsvillkor som finns kopplade till godkännandet framgår. Vid UPMA*, dispenser och försökstillstånd ska de villkor som är kopplade till dessa följas. <i>*Utvidgning av produktgodkännande för mindre användningsområde eller s.k. minor use.</i>	a) Lista/databas med nationellt godkända preparat finns. b) Journal för växtskyddsbehandlingar visar att kravet uppfylls.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.6.2 S	<p>Växtskyddsmedel som används för yrkesmässigt bruk (klass 1L och 2L) ska förvaras på ett säkert sätt för människor, djur och miljö.</p> <p>Vid om- och nybyggnation ska hyllor av icke absorberande material installeras.</p> <p>Endast personer med giltigt kunskapsbevis för användning av växtskyddsmedel ska ha tillgång till växtskyddsförrådet och ansvarar för de personer som vistas där.</p>	<p>a) Förvaring/lagring av växtskyddsmedel sker i ett utrymme som</p> <ul style="list-style-type: none"> - är låsbart - är frostfritt - har ventilation så att ackumulering av farliga ångor förhindras - är ljusst så att produktetiketter lätt kan läsas - säkerställer att ev. läckage/spill kvarhålls genom någon av följande åtgärder: <ul style="list-style-type: none"> • Täta golv med väggssocklar, och trösklar och utan golvbrunn. • Placering av medel i behållare eller liknande anordningar, som kan kvarhålla ett läckage med 110 % kapacitet av den största förpackningens volym. <p>b) Hyllor hålls rena och ytan på hyllplanen är av icke absorberande material. Om ytan på hyllplanen inte är täckt med icke absorberande material så förvaras växtskyddsmedelsförpackningar på brickor och/eller i backar som kvarhåller spill.</p> <p>c) Utrustning för omedelbar hantering av ev. spill finns, (absorberande medel, t.ex. sågspån, Absol® eller liknande), samt skyffel och behållare eller påse för uppsamling av avfallet.</p> <p>d) Flytande medel förvaras inte över fasta medel.</p>			
13.6.3 NY! S	<p>Växtskyddsförrådet ska hållas i god ordning och lagret ska inventeras regelbundet. Inventarielistan ska hållas uppdaterad så att risken för förväxling mellan preparat minimeras.</p> <p>Det ska finnas aktuella säkerhetsdatablad tillgängliga för alla preparat som förvaras i förrådet.</p> <p>Avregistrerade preparat ska förvaras avskilt i förrådet och ha tydlig märkning där det framgår att de inte får användas. De ska avyttras inom den angivna anståndsperioden/tidsfristen.</p>	<p>a) En inventarielista finns över innehållet i växtskyddsförrådet, som är uppdaterad minst 1 gång per år.</p> <p>b) Inventarielistan är daterad, signerad och innehåller uppgifter om produktnamn/handelsnamn samt kvantitet.</p> <p>c) Inventarielistan är avstämd av mot aktuella uppgifter om godkända preparat från ansvarig myndighet eller annan betrodd källa.</p> <p>d) Aktuella säkerhetsdatablad för alla preparat som förvaras i förrådet är tillgängliga.</p>			
13.6.4 NY! S	<p>Hantering av växtskyddsmedel ska ske på ett säkert sätt för människor, djur och miljö.</p>	<p>a) Hantering av växtskyddsmedel sker väl åtskilt från fodermedel, färska produkter och andra livsmedel.</p> <p>b) Stor försiktighet iaktas vid förflyttning av växtskyddsmedel från förråd till plats för påfyllning/tillredning av växtskyddsmedel.</p> <p>c) Risker för kontaminering av emballage, arbetsredskap, arbetskläder, gödselmedel etc. beaktas vid all hantering av växtskyddsmedel.</p> <p>d) Personer som hanterar växtskyddsmedel använder adekvat personlig skyddsutrustning när så krävs.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.6.5	<p>Personer som utför behandling med växtskyddsmedel på företaget ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - ha genomgått en utbildning om användning av växtskyddsmedel i en EES-stat eller Schweiz, samt - ha kunskap om hur aktuella preparat får användas. <p><i>OBS! Kravet gäller också då en extern utförare/person har anlitats att utföra växtskyddsbehandlingar (se punkt 13.6.6).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Giltigt tillstånd-/utbildningsbevis för personer som hanterar växtskyddsmedel. b) Personer som hanterar växtskyddsmedel känner till hur aktuella preparat får användas. 			
13.6.6	<p>Om någon utomstående anlitas för att utföra växtskyddsbehandlingar ska dokument finnas som visar att</p> <ul style="list-style-type: none"> - IP-standardens regler för användning av växtskyddsmedel har följts - utföraren godkänner att ta emot revision av relevanta delar i IP-standard. 	Ett skriftligt avtal med företaget/utföraren finns enligt kravet.			
13.6.7	<p>Växtskyddssprutor som används inom den certifierade produktionen ska funktionstestas.</p> <p>Godkänt funktionstest får vara max</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 år gammalt för växtskyddssprutor som används mer än 25 ha per rampmeter och år - 2 år gammalt för övriga växtskyddssprutor <p>En egen teknisk översyn av växtskyddssprutan ska göras minst 1 gång per år. Datum för översynen ska dokumenteras.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Testprotokoll finns från funktionstest utan markerade fel, för alla växtskyddssprutor som används. b) Journalföra datum finns för egen teknisk översyn. 			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.6.8	<p>Påfyllning av växtskyddsmedel samt ut- och invändig rengöring av växtskyddssprutan ska ske på ett säkert sätt enligt följande</p> <ul style="list-style-type: none"> - Påfyllning och/eller rengöring av växtskyddssprutan sker enligt något av nedanstående alternativ: <ul style="list-style-type: none"> • På en fungerande och tillräckligt stor biobädd eller på en plats med avlopp ut till biobädden. • På en tät och tillräckligt stor platta med uppsamling. • På biologisk aktiv mark. t.ex. i fält eller på en gräsmatta. Platsen varierar från gång till gång. - Om påfyllning/rengöring sker i fält, används en mobil påfyllningsutrustning med tank för vatten och förvaringsutrymme avsett för växtskyddsmedel. - Vid påfyllning och rengöring är skyddsavståndet minst 30 m till brunnar, diken, vattendrag och sjöar. Används platta med uppsamling eller biobädd är avståndet minst 15 m. - Påfyllning av vatten direkt från vattendrag, brunn eller liknande får endast göras med en separat pump, dvs. inte pumpen på växtskyddssprutan. <p>Biobäddar och plattor ska minst vara lika stora som sprutans bredd och längd i transportläge.</p>	Rutiner finns som säkerställer att kravet uppfylls.			
13.6.9	<p>Parkering av ej rengjord växtskyddsspruta ska ske på godkänd påfyllningsplats enligt punkt 13.6.8 eller, om växtskyddssprutan är tom, under tak.</p>	<p>a) Ej rengjord växtskyddsspruta är parkerad på godkänd påfyllningsplats. b) Tom växtskyddsspruta är parkerad under tak.</p>			

	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	UPPFYLLS REGELN?		
			JA	NEJ	EJ REL
13.6.10 NY! 	<p>Förebyggande åtgärder för att undvika angrepp av fältsvampar (<i>Fusarium</i>) som kan bilda mykotoxiner ska göras.</p> <p><i>EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Minimering av rester från skörd på markytan genom sönderhackning, gäller framförallt efter vete, rågvete och havre.</i> - <i>Ordentlig nermyllning av rester från skörd, gäller framförallt efter vete, rågvete och havre.</i> - <i>Odling av majs som förfrukt till stråsäd undviks.</i> - <i>Bra växtföljd.</i> - <i>Användning av baljväxter eller/och oljeväxter som förfrukt.</i> - <i>Val av motståndskraftiga sorter.</i> - <i>Sundhetstest av utsäde och användning av friskt eller behandlat utsäde.</i> 	Relevanta förebyggande åtgärder tillämpas.			
13.6.11 NY! 	<p>Åtgärder i växande spannmål ska vidtas för att undvika angrepp av fältsvampar (<i>Fusarium</i>) som kan bilda mykotoxiner.</p> <p><i>EXEMPEL PÅ ÅTGÄRDER</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bekämpning med växtskyddsmedel innehållande protriokonazol endast under en kort period under blomningen framför allt i västra Sverige, vid regn i samband med blomning en, om det finns mycket rester från skörd på markytan efter en risk för frukt, samt om sorten är mottaglig för fältsvampar.</i> - <i>Balanserad gödsling för att undvika förekomsten av liggsäd.</i> - <i>Separat tröskning av fältdelar som drabbats av liggsäd för att undvika kontaminering av bättre partier.</i> - <i>Skörd av spannmål så snart den är mogen och direkt torkning till lagringsbar vattenhalt.</i> 	Åtgärder för att minska risken för angrepp av fältsvampar kan redovisas.			
13.6.12 NY!	<p>Vid all behandling med glyfosat gäller följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Vätskemängden ska vara 100 till 150 liter per hektar.</i> - <i>Över 70 % relativ luftfuktighet ska råda.</i> - <i>Besprutning ska ske på förmiddagen.</i> - <i>Besprutning ska ske på torra plantor (daggfritt).</i> - <i>Dagstemperaturen ska vara över +15°C.</i> 	Noteringar i sprutjournalen visar att kraven uppfyllts vid behandlingar med glyfosat.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
13.6.13 NY!	<p>Vid kvickrotsbehandling med glyfosat ska följande krav följas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Halm ska tas bort omedelbart efter skörd eller finfördelas så att återväxten hos kvickroten inte hindras. - Minst 3 nya välutvecklade blad ska finnas på varje kvickrotsplanta. - Perioder av torka och hög temperatur ska undvikas. - Efter kraftigt regn, 20–30 mm under ett dygn, ska behandling ske tidigast efter 2–3 dagar. <p><i>Enstaka frostnätter, ned till -5°C, är positivt men ihållande frost är negativt. Därför rekommenderas att vänta med behandling till en period utan frostnätter.</i></p>	Noteringar i sprutjournalen visar att kraven uppfyllts vid behandlingar med glyfosat.			
JOURNALFÖRING					
13.7.1 S	<p>Utförda växtskyddsbehandlingar ska journalföras utan dröjsmål och finnas sparade på företaget i minst 3 år. OBS! Gäller även om behandlingen utförs av entreprenör.</p>	Noteringar i sprutjournaler från varje behandling finns.			
13.7.2	<p>Sprutjournal för utförd växtskyddsbehandling ska innehålla uppgifter som bekräftar att hänsyn tagits till miljön och livsmedelssäkerheten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - preparat (på samma sätt som det anges på preparatets etikett) - dos - tidpunkt: datum och klockslag - plats - vem som utfört behandlingen - syfte med behandlingen - karenstid - skördedatum - temperatur- och vindförhållanden - skyddsobjekt - skyddsavstånd till skyddsobjekt - försiktighetsmått som iakttagits till skydd mot miljöpåverkan vid påfyllning och rengöring. <p>Om bigiftiga preparat har använts tillkommer följande uppgifter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - förekomst av blommande vegetation (gröda eller ogräs). - val av tidpunkt för behandling med hänsyn till pollinerande insekter. <p><i>OBS! Uppgifter om karenstid och skördedatum kan alternativt föras i skördejournal el. likn. under förutsättning att plats och tidpunkt för växtskyddsbehandling kan spåras till sprutjournalen.</i></p>	Sprutjournal som innehåller fullständiga uppgifter finns.			

		UPPFYLLS REGELN?			
KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL	
FÖRSIKTIGHETSÅTGÄRDER					
13.8.1 	Skyddsavstånd vid växtskyddsbehandlingar ska hållas för att skydda sjöar och vattendrag.	a) Noteringar i sprutjournal som visar att <ul style="list-style-type: none"> - minst 12 m skyddsavstånd hålls till vattentäkter - minst 6 m skyddsavstånd hålls till sjöar och vattendrag som är vattenförande hela året (räknat från strandlinjen vid högvatten) samt småvatten - minst 2 m skyddsavstånd hålls till dräneringsbrunnar/stenfickor och mindre diken - anpassade skyddsavstånd hålls mot vattentäkter, sjöar, vattendrag och omgivande mark (Avståndet ska anpassas efter de omständigheter som råder på platsen när spridningen utförs. Observera att det anpassade skyddsavståndet aldrig kan bli mindre än de fasta skyddsavstånden som anges ovan). b) (Fält)karta finns med 12- och 6-meters skyddsavstånden markerade. c) Dräneringsbrunnar är täckta med hela lock och marken kring brunnarna (minst 2 m) är biologiskt aktiv genom täckning med halm eller annan växtlighet.			
INTEGRERAT VÄXTSKYDD					
13.9.1 	Integrerat växtskydd ska tillämpas avseende växtföljder. <i>En god växtföljd (under normala förhållanden) är t.ex. för stråsås odling under högst 4 av 6 år alternativt 5 av 6 år om havre ingår i växtföljden. För råd om växtföljder se tillgängligt stödmaterial och växtodlingsrådgivares rekommendationer.</i>	a) Det finns sparade växtodlingsplaner för de senaste 5 åren eller för den tidsperiod som motsvarar en hel växtföljd om denna är längre än 5 år. b) Allmänna rekommendationer om goda växtföljder för aktuell gröda/kultur följs. c) Motivering finns för avvikelser från allmänna rekommendationer.			
13.9.2	Insatser med växtskyddsmedel ska kunna motiveras och utföras vid optimal tidpunkt. <i>Motiv för behandling kan styrkas med hjälp av t.ex. växtskyddsbrev, rådgivning eller egna observationer gällande förekomst av skadedjur, nyttoinsekter, sjukdomar och ogräs.</i>	Dokumentation finns som motiverar växtskyddsåtgärder med växtskyddsmedel (kemiska eller biologiska).			

14 NÖD- OCH OLYCKSFALLSBEREDSKAP

Nöd- och olycksfallsberedskap är viktig för ett snabbt och effektivt agerande om sådana händelser uppstår samt ur arbetsmiljösynpunkt.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
14.1.1 S	Rutiner ska finnas för att förebygga skada och skydda människor, djur samt egendom vid nöd- och olycksfall. Rutiner/instruktioner ska vara skrivna på ett språk som förstås av företagets arbetskraft	<p>a) Rutiner är kända på företaget och innehåller uppgifter om hur man möter risker och har beredskap för</p> <ul style="list-style-type: none"> - vattenavbrott - översvämning - elavbrott - brand - olyckor med kemiska produkter. <p>b) En telefonlista finns med viktiga nummer för nöd- och olycksfallsberedskap med tillhörande rutiner. Telefonlistan är känd av alla på företaget, finns lättillgänglig och anslagen på väl synlig plats.</p> <p>c) Brandsläckningsutrustning är kontrollerad och finns lämpligt utplacerad.</p>			
14.2.1 S	Det ska finnas en aktuell karta/ritning som <ul style="list-style-type: none"> - inkluderar alla arbetsställen - beskriver var objekt, viktiga för nöd- och olycksfallsberedskap är belägna - är anslagen på väl synlig plats (gäller ej enmansföretag) - finns tillgänglig för räddningstjänsten vid behov. 	<p>Karta/ritning utmärkt med minst följande objekt finns:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nödutgångar/utrymningsvägar för djur och människor i händelse av brand eller annan fara - första hjälpen utrustning - brandsläckare/brandpost eller släckvatten - huvudströmbrytare för el - nödavstängningskranar för gas och vatten. <p>Exempel på andra viktiga objekt som kan ingå på karta/ritning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - plats för återsamling vid fara - tankar och oljecisterner - kemikalieförråd - säkerhetsdatablad för kemiska produkter - plats för påfyllning, rengöring av växtskydds spruta (t.ex. biobädd) - uppställning/förvaring av växtskyddsspruta - kyllager - lagringsplats för explosiva ämnen - gastuber - anslutningsdon till reservverk. 			
14.3.1 NY!	Påfyllning och förvaring av diesel och oljor ska ske på ett sätt så att läckage och risk för spridning till grundvatten inte kan ske.	<p>a) Dokumentation finns som intygar att cisterner är besiktade och godkända för användning, samt att de är i gott skick.</p> <p>b) Cisterner är placerade på sådan plats så att</p> <ul style="list-style-type: none"> - man undviker risk för påkörning - eventuellt spill kan observeras och/eller fångas upp utan risk för spridning. 			

Antal nej/avvikelser:

TILLVAL FÖR KLIMATCERTIFIERING LAMM

TILLVALSREGLER FÖR KLIMATCERTIFIERING

För att produktionen ska bli Klimatcertifierad enligt tillvalet på IP-standardens Sigillnivå ska dessa tillvalsregler i kap 1.1K-8.6K också följas. Tillvalsreglerna möjliggör en minskning av den totala klimatpåverkan från produktionen.

1K ENERGIANVÄNDNING I FÖRETAGET

Målet med reglerna är att minska klimatpåverkan genom att effektivisera energianvändningen samt ersätta fossil energi med förnybar energi på företaget.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
1.1K NY!	<p>En energikartläggning ska upprättas för produktionens processer och aktiviteter. Kartläggningen ska förnyas minst vart 5:e år samt vid större förändringar i produktionen.</p> <p>Energianvändningen ska vara uppdelad på elenergi, dieselolja, eldningsolja, biobränsle, som t ex halm, flis, pellets samt ev. andra drivmedel och bränslen.</p>	<p>a) En daterad kartläggning finns av den certifierade produktionens, alternativt hela anläggningens, årliga direkta energianvändning.</p> <p>b) Energianvändningen kan styrkas med fakturor eller liknande.</p>			
1.2K	<p>Baserat på energikartläggningen ska nyckeltal för årlig använd mängd energi enligt nedan beräknas vart 5:e år.</p> <p>1. Använd mängd direkt energi i relation till arealen för växtodlingen (kWh per hektar).</p> <p>2. Använd mängd energi i relation till antalet djurenheter för djurhållningen (kWh per djurplats eller djurenhet).</p> <p>3. Drivmedelsanvändning i växtodlingen (kWh per hektar).</p> <p>Nyckeltalen 1 och 2 ska beräknas genom summering av el, diesel, eldningsolja, ev. andra drivmedel och bränslen inom den certifierade verksamheten.</p>	<p>Nyckeltal finns beräknade.</p> <p>Om energikartläggningen enbart omfattar den certifierade produktionen ska nyckeltalen beräknas som kWh per hektar, djurplats eller djurenhet som ingår i den certifierade verksamheten.</p> <p>Om kartläggningen omfattar hela anläggningen ska nyckeltalen beräknas som kWh per hektar, djurplats eller djurenhet totalt som finns på anläggningen.</p>			
1.3K	<p>Baserat på energikartläggningen ska en femårig plan om effektivisering av energianvändningen upprättas och genomföras. Planen ska förnyas minst vart 5 år.</p>	<p>a) En plan finns med förslag till energieffektivisering för t.ex. gödsling, dieselanvändning, torkning, transporter och uppvärmning/kylning och ändrade rutiner och beteenden, (t.ex. trimning och underhåll av ventilation, belysning och transportplanering).</p> <p>b) Planerade aktiviteter har genomförts inom utsatt tid.</p>			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
<p>1.4K</p> <p>NY!</p> <p>S</p>	<p>Användningen av förnybar energi och förnybara drivmedel i den certifierade produktionen ska öka enligt följande tidplan:</p> <p>2025: 50 % av den direkta energianvändningen ska komma från förnybara källor</p> <p>2028: 100 % av den direkta energianvändningen ska komma från förnybara källor.</p> <p>Andelen förnybar energi ska beräknas varje år. I beräkningen ska användningen av el, drivmedel, eldningsolja och andra bränslen ingå. Fram till 2030 får egen produktion av förnybar energi kvittas mot användning av fossila energikällor.</p> <p><i>Med förnybar energi avses vattenkraft, vindkraft, solenergi, geotermisk energi (ex. bergvärme) och biobränslen. Torv räknas inte som förnybart.</i></p>	<p>a) Beräkning av andelen förnybar energi finns dokumenterad. Beräkningen är gjord för den certifierade delen av företaget eller för hela företaget.</p> <p>b) Om egen energiproduktion ingår i beräkningen, finns dokumentation över mängden producerad energi.</p> <p>c) Vid deläggande i biogasanläggning, vindkraftverk eller annan anläggning, är den totala energiproduktionen fördelad enligt de andelar företaget äger.</p>			
<p>1.5K</p>	<p>Den el som används ska till 100 % komma från förnybara energikällor, exempelvis miljömärkt el eller motsvarande. Kravet ska vara uppfyllt senast ett år efter inträde i certifieringen.</p>	<p>a) Avtal med elbolag, med datum för tecknande och varaktighet för avtalet, visar att kravet uppfylls.</p> <p>b) Vid användning av egenproducerad el finns dokumentation som visar detta.</p>			

2K TRANSPORTER OCH MASKINANVÄNDNING

Målet med reglerna är att minska klimatpåverkan från transporter och användning av maskiner inom företaget samt vid transport av produkter från företaget.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
<p>2.1K</p> <p>NY!</p>	<p>Förare som är fast anställda och som kör minst 80 h per år inom den certifierade verksamheten ska ha utbildning i sparsamt körsätt. Utbildningen ska omfatta minst en halv dag, där individuell och handledad praktik varvas med teori.</p> <p>För förare som är säsongsanställda och kör minst 80 h inom den certifierade verksamheten ska sparsamt körsätt ingå som en del av introduktionen vid början av anställningen.</p> <p>Kravet ska vara uppfyllt senast 1 år efter inträde i certifieringen.</p>	<p>a) För fast anställda förare finns intyg från genomgången kurs.</p> <p>b) För säsongsanställda kan tillvägagångssätt för utbildning i samband med introduktionen redovisas.</p>			

3K KVÄVEUTNYTTJANDE

Ett effektivt utnyttjande av kväve är en av de viktigaste åtgärderna för att minska produktionens klimatpåverkan. I odlingen innebär mindre mängder överblivet kväve att risken för lustgasavgång från mark minskar.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
<div style="background-color: #c00000; color: white; border-radius: 50%; width: 20px; height: 20px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin: 5px;">3.1K</div> <div style="background-color: #0070c0; color: white; border-radius: 50%; width: 20px; height: 20px; display: flex; align-items: center; justify-content: center; margin: 5px;">S</div>	En kvävebalans ska beräknas varje år.	Det finns en aktuell kvävebalans.			
3.2K	Det ska finnas ett systematiskt arbete för att effektivisera kväveanvändningen. Effekten av arbetet ska beräknas och dokumenteras i form av nyckeltal för <ul style="list-style-type: none"> - överskott av kg N per hektar (tillfört – bortfört) - procentuell utnyttjandegrad (bortfört/tillfört x100). 	a) Baserat på kvävebalansen har åtgärder för att minska mängden överskottskväve identifierats och genomförts. b) Nyckeltalen finns sammanställda som ett genomsnitt för den senaste femårsperioden (med start vid inträde i certifieringen). En sammanställning av flera oberoende beräkningar från företag med lammproduktion (0,5 de/ha i medeltal) har visat på dessa genomsnittsvärden: <ul style="list-style-type: none"> - 69 kg N per hektar - 40 % i utnyttjandegrad 			

4K ANVÄNDNING AV ORGANISKA GÖDSELMEDEL OCH MINERALGÖDSEL

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
4.1K	<p>Urin och flytgödsel får inte höstspridas till höstsådd spannmål.</p> <p>Undantag medges för jordar med en lerhalt på minst 15 %.</p>	<p>a) Växtodlingsjournal eller motsvarande visar att tidpunkt för gödselspridningen uppfyller kravet.</p> <p>b) Vid spridning till höstsådd spannmål finns analysresultat som bekräftar att aktuella skiften har en lerhalt på minst 15 %.</p>			
4.2K	<p>Nedbrukning av stallgödsel och rötresten ska ske inom fyra timmar vid spridning på öppen mark.</p> <p>Undantag medges för djupströgödsel.</p>	Växtodlingsjournal eller motsvarande visar att spridningsteknik, tidpunkt och metod för nedbrukning uppfyller kravet.			
4.3K NY!	<p>Bredspridning av flytgödsel får inte ske i växande gröda. Gäller spannmål och oljeväxter.</p> <p><i>Bandspridning med släpslangsramp räknas inte som bredspridning.</i></p>	Växtodlingsjournal eller motsvarande visar att spridningsteknik uppfyller kravet.			
4.4K NY!	<p>För dimensionering av optimal giva ska kväveinnehållet (ammoniumkväve) i urin och flytgödsel fastställas minst en gång per år och behållare. Proverna ska tas ut under omrörning i så nära samband med spridning som möjligt.</p>	Daterade resultat från laboratorium eller egen analys med kväveburk finns.			
4.5K	Torkad stallgödsel får endast användas om torkningen görs med 100 procent förnybara energikällor.	Intyg från leverantören av torkad stallgödsel finns som visar att enbart förnybara energikällor har använts vid torkningen.			
4.6K NY!	<p>Mineralgödsel som innehåller urea får inte användas.</p> <p>Undantag medges för bladgödsling.</p>	Dokumentation över växtodlingen, leveranssedlar eller liknande, visar att använda mineralgödsel inte innehåller urea.			
4.7K	Mineralgödsel som används, ska vara producerad på ett sätt som orsakar utsläpp av max 4,0 kg CO ₂ -ekvivalenter per kg N.	<p>Från leverantören finns:</p> <ul style="list-style-type: none"> - intyg att detta uppfylls via en tredjepartsverifiering <p>ELLER</p> <ul style="list-style-type: none"> - en öppet redovisad beräkningsmodell av utsläppen. 			

5K ÅTGÄRDER FÖR KOLINLAGRING I MARK

Vår matjord innehåller mer kol än vad som finns i atmosfären och all växtmassa ovan jord. Genom att tillföra jorden organiskt material kan vi binda ännu mer kol från luften till jorden och på så sätt minska halten koldioxid i atmosfären.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
5.1K NY!	<p>Åtgärder för kolinlagring i mark ska årligen vidtas enligt poängsystemet nedan. Antalet poäng ska motsvara det antal ha som ingår i den certifierade verksamheten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vall eller vallfrödning 8 p/ha - Fång- eller mellangröda 4 p/ha - Spridning av fastgödsel/ djupströgödsel från alla djurslag förutom fjäderfä. (Minst 8 ton /ha krävs för att få poäng). 6 p/ha - Spridning av fastgödsel/ djupströgödsel från fjäderfä. (Minst 2 ton /ha krävs för att få poäng). 1,5 p/ha - Ingen halmbärgning, (användning av halmen som strömedel till egna djur ger poäng för spridning av djupströgödsel enligt ovan), 2 p/ha - Återvätning eller plantering av skog på mulljordar 15 p/ha <p>EXEMPEL</p> <p>Ett företag har 100 ha certifierad odling. Företaget ska då vidta åtgärder motsvarande 100 p per år.</p> <p>Spridning av fastgödsel/djupströgödsel från den certifierade verksamheten på ett annat företags mark får räknas med, under förutsättning att det andra företaget inte bedriver klimatcertifierad produktion.</p>	<p>Inspektion i fält, dokumentation över företagets växtodling, leveranssedlar eller liknande visar att åtgärder vidtagits.</p>			

6K ODLING PÅ MULLJORDAR

Växthusgasutsläppen från mulljordar är många gånger högre än från mineraljordar. Vad som odlas på mulljordar spelar enligt den senaste forskningen ingen roll för storleken på utsläppen. Genom återvätning till våtmark eller plantering av skog kan utsläppen minska kraftigt medan spontan igenväxning ger fortsatt höga utsläpp.

			UPPFYLLS REGELN		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
6.1K NY!	<p>Ingen etablering av nyodling får göras på mulljordsmark.</p> <p>Tas mulljordar permanent ur produktion från och med år 2021 ska återvätning eller plantering av skog ske på dessa.</p>	<p>a) Det förekommer ingen utdikning för att etablera nyodling på mulljordar.</p> <p>b) På mulljordsmark som är permanent tagen ur produktion har återvätning eller plantering av skog skett.</p>			

7K SKÖTSEL AV FODERVALLAR/GRÖNGÖDSLING

Med kvävefixerande baljväxter i vallen kan gödselgivan minskas.

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
7.1K	I vallar ska baljväxter ingå med minst 10 viktprocent av fröblandningen i insådd. Undantag kan medges för vallar på mull.	Att baljväxter ingår i vallen enligt kravet framgår vid besiktning i fält, eller av dokumentation som visar andelen baljväxter i fröblandningen, (t.ex. leveranssedel eller recept för blandningsmängder vid användande av egen vallfröblandning).			
7.2K S	Vid gödsling av blandvallar ska Jordbruksverkets rekommendationer för reducerad gödsling av blandvallar i relation till klöverandel, inkluderat stallgödsel användas.	a) Noteringar finns i växtodlingsplan eller liknande om skiftets andel klöver vid gödslingstillfället. b) I gödslingsplanen framgår att gödselgivan har anpassats efter klöverhalten enligt den nationella kontrollmyndighetens riktlinjer för gödsling.			

8K LAMMPRODUKTION

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
8.1K	Det ska finnas rutiner för att optimera foderstaten för den planerade produktionen och för att undvika foderspill.	a) Protein och omsättbar energi analyseras minst en gång för varje skörd av grovfoder. b) Åtgärder vidtas för att undvika överutfodring och eventuellt foderspill.			
8.2K	Dokumentation över klimatpåverkan för inköpta kraftfoderblandningar och koncentrat finns. Undantag medges för inköp från närliggande gård.	Dokumentation över inköpta kraftfoders och koncentrats klimatpåverkan finns.			
8.3K	Soja- och oljepalmsprodukter som används i produktionen ska vara certifierade enligt RTRS, ProTerra, RSPO, Rainforest Alliance eller vara ekologiskt certifierade. Produkterna som används får inte ha sitt ursprung i Sydamerika eller i Sydostasien. Soja odlad i en EES-stat alt. Schweiz undantas krav på certifiering.	a) Innehåll av soja och oljepalmsprodukter i foderstaten redovisas. b) Ursprung kan redovisas för eventuella soja- och oljepalmsprodukter som ingår i fodret.			
8.4K	Under stallperioden ska grovfoder utgöra minst 70 % (ts), beräknat på årsbasis, av foderstaten för tackor och baggar, och minst 50 % (ts), beräknat på årsbasis, för lamm efter avvänjning. För högdräktiga eller digivande tackor får grovfoder utgöra minst 60 % av foderstaten. Under en period på högst 3 månader tidigt i laktationen tillåts andelen grovfoder vara minst 50 %.	Dokumentation finns som visar att kravet uppfylls.			

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
8.5K	Andelen foder som produceras på den egna gården eller i samverkan med närliggande växtodlingsgårdar ska vara minst 70 % (TS), beräknat på årsbasis.	Dokumentation finns, i form av t.ex. odlingsjournal och fakturor på inköpt foder som visar att kravet uppfylls.			
8.6K NY!	Den certifierade djurhållningen ska bidra till klimatcertifierad växtodling motsvarande minst 30% av foderstaten, räknat som kg TS på årsbasis.	Dokumentation finns (t.ex. över företagets växtodling, inköpt foder och sålda grödor eller djurens foderstater) som visar att ett av följande alternativ uppfylls: 1. Minst 30 % av foderstaten utgörs av grödor från gårdens egen växtodling. 2. Minst 30 % av foderstaten utgörs av grödor från annat företag certifierat enligt IP Sigill med tillval för klimatcertifiering. 3. Inköpt foder har kvittats mot grödor från gårdens egen växtodling som uppfyller reglerna enligt IP Sigill med tillval för klimatcertifiering. Detta under förutsättning att motsvarande minst 30 % av foderstaten har sålts till annat ändamål än klimatcertifierad verksamhet. 4. Vid inköp av foder från foderföretag finns intyg som visar att foderföretaget köper foderråvara som är certifierad enligt IP Sigill med tillval för klimatcertifiering motsvarande 30 % av den levererade volymen.			

Antal nej/avvikelser för tillval Klimatcertifiering:

TILLVAL NATURBETESKÖTT LAMM

TILLVAL NATURBETESKÖTT LAMM

Vid produktion av Naturbeteskött certifierat enligt IP-standarden ska, utöver reglerna i IP Sigill Lamm, också dessa tillvalsregler följas. Tillvalsreglerna säkerställer bland annat att djuren i den certifierade produktionen har betat på svenska naturbetesmarker.

1N NATURBETESMARKERNA OCH FODER – GÄLLER FÖR TILLVAL CERTIFIERAT NATURBETESKÖTT						
				UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL	
1.1N	<p>Mer än hälften av betesmarkerna som används för produktionen av certifierat naturbeteskött ska vara naturbetesmarker och hävdas i enlighet med definitionen, se nedan.</p> <p><i>DEFINITION: Naturbetesmarker är naturliga gräsmarker som betas men varken plöjs, gödslas (förutom betesdjurens naturliga avföring), bevattnas eller bearbetas maskinellt. Naturbetesmarker kan vara hagmarker, strandängar, ljunghedar, alvarsmarker, skogsbeten samt gräsmark som inte har plöjts eller gödslats på minst 20 år.</i></p>	<p>a) En uppdaterad förteckning finns över naturbetesmarkerna, med uppgift om aktuell areal.</p> <p>b) Naturbetesmarkerna hävdas i enlighet med definitionen.</p>				
1.2N 	<p>Vuxna djur ska gå på naturbetesmark under minst halva betesperioden.</p> <p>Lamm ska gå på naturbetesmark under minst 4 veckor.</p> <p><i>För information om betesperiod se punkt 4.4.1.</i></p>	<p>Betestiden finns journalförd, till exempel i en kalender eller betesjournal.</p> <p>Undantag: Journalföring av bete krävs inte om minst 90% av betesmarken är naturbetesmarker.</p>				
1.3N	<p>Djur som tillkommer genom inköp eller på annat sätt, får säljas som certifierade enligt tillval Naturbeteskött efter en betessäsongs, under förutsättning att kravet i 3.4.1 också uppfylls.</p>	<p>Dokumentation finns i exempelvis en stalljournal som bekräftar att djur som sålts som certifierade enligt tillval Naturbeteskött, har ingått minst en betessäsongs i den djurgrupp som är certifierad enligt denna regelhandbok.</p>				
1.4N	<p>Bete på naturbetesmark vintertid (1/12 - 31/3) är endast tillåtet om en av följande punkter uppfylls:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Berörd kontrollmyndighet har utfärdat en åtagandeplan som anger andra datum. - Bete sker på mark där risken för trampsador och övergödning minimeras genom låg djurtäthet och anpassade utfodringsrutiner. 	<p>Åtagandeplan eller inspektion styrker att naturbetesmarkerna sköts på ett sätt som minimerar risken för trampsador och övergödning.</p>				
1.5N	<p>Bete får inte ske på naturbetesmark som är inhägnad tillsammans med gödslade vallar.</p>	<p>Dokumentation eller inspektion visar att kravet uppfylls.</p>				

			UPPFYLLS REGELN?		
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
1.6N	Stödutfodring av djur som går på naturbetesmark vintertid (1/12 -31/3) är endast tillåtet om en av följande punkter uppfylls: - Berörd kontrollmyndighet har utfärdat en åtagandeplan som tillåter stödutfodring - Bete sker på mark där risken för trampsador och övergödning minimeras genom låg djurtäthet och anpassade utfodringsrutiner.	Åtagandeplan eller inspektion styrker att naturbetesmarkerna sköts på ett sätt som minimerar risken för trampsador och övergödning.			
1.7N	Övergångsutfodring är tillåtet under två veckor vid betesläpp och under två veckor inför installning.	Rutiner finns för övergångsutfodring som säkerställer att kravet uppfylls.			
1.8N	Anti-parasitära medel som innehåller avermektiner får användas först när inga andra åtgärder bedömts ge bättre eller likvärdig effekt.	Alternativa åtgärder som har provats och effekten av det, kan redovisas.			

2N REGLER OM SÄRHÅLLNING - GÄLLER ENDAST FÖRETAG SOM HAR PARALLELLPRODUKTION

Parallellproduktion innebär att endast en del av besättningen är certifierad enligt tillval Naturbeteskött.					
					UPPFYLLS REGELN?
	KONTROLLPUNKT	DETALJERADE KRAV OCH VERIFIERING	JA	NEJ	EJ REL
2.1N	Samtliga får på företaget ska vara certifierade enligt minst IP Sigill Lamm.	Ett giltigt certifikat för IP Sigill Lamm kan uppvisas.			
2.2N	Det ska finnas en uppdaterad förteckning över vilka djur som ingår i certifieringen enligt tillval Naturbeteskött.	En uppdaterade förteckning finns, där de djur som ingår i certifieringen enligt tillval Naturbeteskött är identifierade.			
2.3N	Foderstaterna för samtliga grupper får ska dokumenteras och sparas i 5 år.	Dokumentation finns över foderstaterna.			
2.4N	Antal djur per år som sålts med hänvisning till tillval Naturbeteskött ska dokumenteras.	Dokumentation finns över antalet sålda djur per år.			
2.5N	Antal djur som sålts med hänvisning till tillval Naturbeteskött de senaste 24 månaderna ska överensstämja med tillgången till naturbetesmarker och betes kvalitet.	Dokumentation finns över antalet sålda djur per år <i>Normalt innebär det att antal sålda djur med hänvisning till klimatcertifieringen inte överstiger 12 lamm per ha naturbetesmark.</i>			
2.6N	Det ska finnas en rutin som säkerställer att de djur som levereras med hänvisning till tillval Naturbeteskött kan särhållas hos kunden.	Rutin för särhållning tillämpas.			

Antal nej/avvikelser för tillval Naturcertifiering:

SAMMANFATTNING – IP ALLMÄNNA VILLKOR

IP Allmänna Villkor är det ramverk för standarden som bland annat reglerar vilka krav som ska uppfyllas av certifieringsorganen, vilka kompetenskrav det finns för revisorerna, hur en revision ska genomföras och vad som ska uppfyllas av företaget som ska certifieras. IP Allmänna Villkor kan beställas ner i sin helhet på www.sigill.se.

OLIKA TYPER AV REVISIONER

För att kontrollera att produktionsreglerna uppfylls sker regelbundna revisioner:

EGENREVISION genomförs varje år. Det innebär att företaget går igenom reglerna i regelhandboken. Eventuella avvikelser ska noteras i en åtgärdsplan, och åtgärdas snarast.

ADMINISTRATIV REVISION genomförs de år revision på plats inte sker. Vid administrativ revision kontrolleras egenrevisionen av Certifieringsorganet som beslutar om fortsatt certifiering.

ORDINARIE REVISION då kommer en revisor från certifieringsorganet ut till företaget och går igenom dokumentationen och inspekterar produktionen. Alla produktionsregler kontrolleras och eventuella avvikelser noteras.

STICKPROVSREVISIONER utförs utöver ordinarie revisionsfall på 10 % av de företag som inte får revision på plats innevarande år. Certifieringsorganet fördelar stickprovsrevisionerna både enligt riskbedömning och slumpmässigt.

EXTRAREVISIONER genomförs då företaget har haft mer än 10 avvikelser vid ordinarie revision, om samma avvikelser upprepas vid tre revisioner i rad samt om certifieringsorganet har anledning att misstänka att kraven för certifiering inte uppfylls. Dessa revisioner kan vara oanmälda.

RESULTAT AV REVISIONEN

Efter revisionen på plats skriver revisorn ett revisionsprotokoll med eventuella avvikelser tillsammans med uppgift om vad som ska åtgärdas. Både företaget och revisorn ska godkänna protokollet. Därefter ska avvikelserna åtgärdas inom 28 dagar (3 månader vid inträdesrevision).

GODKÄND REVISION

För att revisionen ska bli godkänd ska alla avvikelser vara åtgärdade. I vissa specialfall kan certifieringsorganet godkänna en revision trots att det finns avvikelser kvar. Då krävs en godkänd åtgärdsplan som tydligt beskriver hur det ska gå till och någon form av bevis på att det kommer att ske inom en fastställd tid.

EJ GODKÄND REVISION

Om avvikelserna inte åtgärdats i tid kan certifieringsorganet besluta om att stänga av företaget tills åtgärderna är genomförda. Avstängning kan gälla hela företaget eller en del av verksamheten. Om avvikelserna ändå inte åtgärdas riskerar företaget att bli uteslutet.

Uteslutning kan också ske vid upprepad avvikelse på en röd punkt eller om avvikelsen är så allvarlig att den riskerar att allvarligt skada IP-standardens trovärdighet. Vid avstängning och uteslutning får företaget inte uppge eller beteckna tjänster, produkter samt råvaror som certifierade. Det gäller råvaror och produkter som producerats före och under tiden för avstängning eller uteslutning.

CERTIFIKAT

Certifikatet som utfärdas efter godkänd revision är ett bevis på att reglerna i regelhandboken uppfylls. Certifikatet är giltigt i 24 månader under förutsättning att alla åtaganden i regelhandboken och IP Allmänna Villkor uppfylls. Det förutsätter också att verksamheten inte förändras i någon större omfattning. Om det finns några särskilda villkor för certifieringen anges de på certifikatet.

REKLAMATIONER OCH ÖVERKLAGAN AV BESLUT

Eventuella klagomål på revisionens genomförande, till exempel bokning, bemötande och bedömningar, ska lämnas direkt till certifieringsorganet. Certifieringsorganen är skyldiga att ha rutiner för att hantera klagomål.

UTTRÄDE

Utträde ur systemet sker på egen begäran till Certifieringsorganet. Tjänster, råvaror eller produkter som produceras efter datum för utträde är inte certifierade.

KOMPETENTA REVISORER

Certifieringsorganen har revisionsledare som leder revisionsarbetet och revisorer som genomför revisioner hos företagen. Det finns detaljerade kompetenskrav för revisorerna som ska ha både teoretisk och praktisk kunskap om den verksamhet de reviderar. För att bedömningarna ska bli så lika som möjligt mellan olika revisorer och certifieringsorgan genomförs regelbundet kalibreringar.

SEKRETESS

Certifierade företag presenteras på www.sigill.se i de fall företaget gett sitt samtycke. Certifieringsorganen är skyldiga att lämna ut uppgifter om att ett företag är certifierat. Däremot måste information om verksamheten hos certifierade företag behandlas konfidentiellt. Swedac, som är den myndighet som övervakar Certifieringsorganens arbete, får också tillgång till uppgifter om certifierade företag. Sekretess gäller även för Swedac.

ÖVERFLYTTNING AV ANSVARET FÖR CERTIFIERING

Överflyttning och erkännande av befintliga certifikat innebär överflyttning av ansvaret för certifieringen från ett certifieringsorgan till ett annat. Certifieringsorganen hanterar överflyttningen och meddelar det certifierade företaget en tidplan för processen.

UTGÅVA AV NYA REGLER

Sigill Kvalitetssystem AB meddelar när nya regler eller förändringar i IP Allmänna Villkor kommer publiceras och börja gälla, antingen på www.sigill.se eller genom utskick.

DEFINITIONER

Parallellproduktion: Parallellproduktion uppstår då inte all produktion av samma produkt hos det certifierade företaget omfattas av den aktuella IP-certifieringen. När det gäller animalieproduktion innebär det att det finns samma djurslag inom samma företag där endast en del av djuren är certifierade enligt IP.

Flasklamm: Flasklamm är lamm som mamman av någon anledning har valt bort eller där mamman är död, och lammen därför behöver extra mjölkersättning för sin överlevna.

BILAGA 1. VENTILATION OCH STALLMILJÖ (REGEL 2.2.1)

SJVFS 2019:21

TERMISK KOMFORT

Stallet ska ha en luftkvalitet och ett stallklimat som är anpassat till djurslaget och djurhållningsformen. Ventilationen är en av de viktigare faktorerna för att få en fungerande stallmiljö. Termisk komfort är när djuren upplever klimatet som komfortabelt så att de varken själva behöver producera extra värme för att hålla värmen eller anstränga sig genom att svetta/flåsa för att uppnå avkylning.

LUFTFUKTIGHET

Huvudregeln är att den relativa luftfuktigheten i ett värmeisolerat stall under vintern inte får vara högre än 80 %. Undantaget är om temperaturen i stallet är lägre än +10°C. Då gäller tabellens värden för högsta tillåtna relativa luftfuktighet vid respektive innetemperatur i stallet ("90-regeln").

I ett oisolerat stall får den relativa luftfuktigheten inne i stallet överstiga uteluftens relativa luftfuktighet med högst 10 % (luftfuktighet i stallet minus luftfuktigheten ute).

LUFTENS GASINNEHÅLL

Dålig luftkvalitet indikerar bristande ventilation. Gränsvärden för luftföroreningar är:

- Ammoniak 10 ppm
- Koldioxid 3000 ppm.
- Svavelväte 0,5 ppm.
- Organiskt damm 10 mg/m³.

Utgödslingssystem ska vara utformade så att djur i en stallavdelning inte kommer i direktkontakt med gödsel från någon annan avdelning. Luft får inte tas in i en stallavdelning via ett utgödslings- eller urindräneringssystem. Luft får inte heller tas in via ett annat utrymme där det kan finnas smittämnen eller luftföroreningar som kan påverka djuren negativt. Öppningar mellan stallavdelningar (t.ex. dörrar) ska kunna stängas och vara stängda när de inte används.

BULLER

Buller i stallar får inte ha en sådan nivå och frekvens att det påverkar djurens hälsa. I stallar får djuren endast tillfälligtvis utsättas för mekaniskt buller överstigande 65 dBA.

BILAGA 2. UTRYMMESKRAV (REGEL 2.5.1)

SJVFS 2019:21

UTRYMMEN

1 § Får som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående i ett närbeläget utrymme och ska där vid behov kunna hysas individuellt. Utrymmet ska ha ett klimat som djuren är vana vid. För utegångsdjur och för får som under den kalla årstiden hålls i stallar med utomhusliknande klimat ska det även finnas behandlingsplatser som kan värmas upp eller på annat sätt vara anpassade så att fårens behov av termisk komfort tillgodoses.

4 § Minsta utrymme i gemensambox anges i tabell 2

Tabell 2

	Högsta vikt, kg	Liggarea ^{2), 3)} m ²	Totalarea ³⁾ , m ²
Lamm >15 kg	30	0,35	0,5
Lamm	>30	0,7	1,0
Vuxet djur	65	0,85	1,2
Vuxet djur	>65	1,0	1,4
Dräktig tacka¹⁾		1,2	1,7
Tacka med lamm < 15 kg	65	1,2	1,7
Tacka med lamm < 15 kg	>65	1,35	1,0

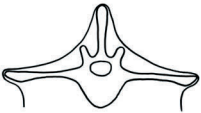

¹⁾ Avser dräktig tacka som har mindre än två månader kvar till förlossning.

²⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall utan utfodring samt minsta utrymme i ligghall där den enda utfodring om sker innebär att djuren utfodras samtidigt med enart kraftfoder.

³⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall med annan utfodring än sådan som anges i fotnot 2.

BILAGA 3. HULLBEDÖMNING (REGEL 4.9.1)

Hullpoäng 1		Tvärutskottens ändrar är endast täckta av hud. Det är mycket lätt att få in fingrarna mellan och under tvärutskotten. Ryggmuskeln är liten och tunn. Kotkropparna känns genom muskeln. Alla tornutskott känns tydligt under skinnet och spetsen går att hålla i med fingrarna.
Hullpoäng 2		Tvärutskottens ändrar är avrundade och täckta med muskler under huden. Det är lätt att komma in mellan och under tvärutskotten med fingrarna. Ryggmuskeln är tydlig och känns konkav. Tornutskotten är täckta av ett tunt muskellager.
Hullpoäng 3		Tvärutskottens ändrar är väl avrundade och täckta med ett ordentligt muskel- och fettlager. Det går inte att få in fingrarna mellan utskotten men det går att känna varje individuellt utskott. Ryggmuskeln är fylld, täckt med ett fettlager och känns som en rak eller något konvex yta mellan tornutskott och tvärutskott. Tornutskotten är täckta med muskulatur men går att känna.
Hullpoäng 4		Tvärutskottens ändrar är så täckta av muskler och fett att de är svåra att känna. Det är svårt att få in fingrarna under tvärutskotten. Muskulaturen är tydligt konvex och täckt av fett. Tornutskotten är täckta med muskulatur men går fortfarande att känna.
Hullpoäng 5		Tvärutskotten är så täckta av muskler och fett att de inte känns. Det går inte att få in fingrarna under tvärutskotten. Muskulaturen är täckt av ett tjockt fettlager och högre än tornutskotten. Ryggen känns platt under handen. Ibland bildas en ränna i mittlinjen på ryggen mellan musklerna. Tornutskotten känns inte alls eller kan anas med kraftigare tryck med handen.

HULLBEDÖMNINGSTEKNIK

Vid hullbedömning är det viktigt att fåret står lugnt och avslappnat. Djuren bör stå trångt, antingen i lagom stora grupper eller i en drivgång så att de är lättåtkomliga. Använd alltid samma hand för att hullbedöma så likartat som möjligt.

Bedömningen görs över ländryggen, i området bakom det bakersta revbenet och framför korset. Lägg handen med fingrarna från dig, mot tvärutskotten och låt handflatan glida över tornutskott, muskulatur och ner över tvärutskotten. Prova om det går att få in fingrarna under tvärutskotten. Känslan av muskulaturen och tvärutskottens ändrar vägs samman för att avgöra vilken hullklass på en skala från ett till fem som fåret har.

Tornutskottets höjd kan variera mellan individer och olika raser och ska därför vägas in med viss försiktighet för att bestämma hullklass. Denna typ av hullbedömning är inte till för att avgöra slaktmognad utan för att ge en bild av i vilken kondition tackan eller avelsbaggen är i.

BILAGA 4. UTFODRING OCH VATTNINGSSYSTEM (REGL 6.4.1)

SJVFS 2019:21

FODER OCH DRICKSVATTEN

- 1 §** Fåren ska dagligen ges foder av lämplig struktur. Fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförel.
- 2 §** Fåren ska ha tillgång till hö, halm eller annat lämpligt grovfoder som kan tillgodose deras sysselsättningsbehov.
- 3 §** Fåren ska ha tillgång till dricksvatten minst två gånger per dygn.

ANORDNINGAR, INSTALLATIONER OCH UTRYMME

- 4 §** Utfodrings- och dricksvattensystem ska vara utformade, dimensionerade och placerade så att djuren lugnt och naturligt kan inta sitt foder och vatten. Utmatningsöppningen på datafodervagnar får ha elektriska avvisare. Avvisarna ska vara så konstruerade att djuren enbart kommer i kontakt med dem vid försök att påverka öppningen och så att de inte skadar djuren.
- 5 §** En transponder- eller responderstyrd foderstation får inte användas för fler får än att alla hinner äta sin dygnstilldelning inom 12 timmar.
- 6 §** Minsta utrymme vid foderhäck eller foderbord anges i tabell 1.

Tabell 1

	Längd per djur			
	Samtidig utfodring m		Fri utfodring m	
	Rak	Rund	Rak	Rund
Lamm >15 kg och vuxet djur	0,35	0,20	0,17	0,10
Dräktig tacka ¹⁾	0,45	0,20		
Tacka med lamm <15 kg	0,45			

¹⁾ Avser dräktig tacka som har mindre än två månader kvar till förlossning.

- 7 §** Avstånd mellan foderbord eller foderhäck och vägg eller motsvarande ska vara minst 2,0 m.
- 8 §** Antalet drickplatser per djur med automatisk vattenförsörjning ska vara minst
- 1 drickplats per 15 tackor av mjölkkras
 - 1 drickplats per 30 djur övriga får.

BILAGA 5. VILLKORAD LÄKEMEDELSANVÄNDNING (REGEL 7.1.1)

Personal som ger läkemedel på uppdrag av veterinär ska ha gått en utbildning där huvudläraren varit veterinär. Utbildningen ska vara både teoretisk och praktisk.

Efter genomgången utbildning ska deltagarna ha fått kunskap om:

- generella bestämmelser för läkemedelsanvändning
- djurslagets anatomi och kroppsfunktioner (grundläggande kunskap)
- hantering av sjuka djur inför, under och efter behandling
- biverkningar av läkemedel och resistens
- rests substanser och karenstider (gäller livsmedelsproducerande djur)
- arbetsmiljörisker vid hantering av djur och läkemedel
- journalföring.

BILAGA 6. RUTINER FÖR SMITTSKYDDSARBETE (REGEL 8.2.1)

INKÖP OCH INSLUSSNING

- Djur som köpts in, varit utlånade eller gått på bete med andra djur ska sättas i karantän/isolering vid hemkomst i minst fyra veckor.
- Isoleringsutrymmet ska vara lokaliserat så att ingen direkt kontakt kan förekomma mellan djuren i besättningen och de isolerade djuren, inte heller kontakt via foder eller gödsel.
- Kontrollera djuren regelbundet i karantänen. Gör en egen hälsokontroll som omfattar ögon, klövspalthud, kronrand, juver, könsorgan, hud, hull samt förekomst av diarré, hosta, näsflöde eller hälta.
- Ingen direkt eller indirekt kontakt får förekomma mellan isolerade djur och andra djur i besättningen.
- Separata kläder och redskap ska användas.
- Rengöring och desinfektion av händer ska göras före och efter arbete i isolerings utrymmet.
- Rengöring och desinfektion av isolerings utrymmet ska ske samband med isoleringsperiodens slut.
- Vid misstanke om smittsam sjukdom ska veterinär kontaktas för bedömning.
- Djur som köps in är hälsokontrollerade med avseende på Maedi-Visna och har en fri status.
- Djur som köps in åtföljs av en djurägarförsäkrans gällande fotröta och smittsam digital dermatit där det framkommer att besättningen är fria från dessa sjukdomar.
- Under isolerings tiden ska träckprov för kontroll av mag-tarmparasiter direkt följt av avmaskning med medel som har effekt mot stora magmasken (*Haemonchus contortus*) göras. Nytt träckprov tas 7-10 dagar efter avmaskning för kontroll av behandlingsresultatet.
- Under isolerings tiden ska fotbad i 5-10 minuter med zinksulfat 10% (alternativt spraya ymnigt med zinksulfat 10 % på hela klövarna) göras. Ställ djuren på hårt underlag för att torka i 30-60 minuter vid inträde och utträde i isoleringen.
- Om djuret har hudsymtom som kan misstänkas bero på parasit- eller insektsangrepp ska det behandlas mot ohyra.

BESÖKSRUTINER

Besök i stallarna ska vara genomtänkta och planeras så att smittrisken minimeras. Skriftliga smittskyddsbestämmelser ska vara framtagna tillsammans med veterinär som samtliga personer som vistas i anläggningen blir informerade om.

DELAD UTRUSTNING OCH TRANSPORTFORDON

- Klövsax, tackvändare, ultraljudsapparat och liknande, som används i flera besättningar, ska rengöras och desinficeras mellan varje gård. Rengöring och desinfektion ska helst ske innan de lämnar gården.
- Transportören ska inte ha tillträde till besättningen.

KADAVERHANTERING

- Kadaver ska förvaras i slutna behållare alternativt väl täckta och ligger på en hårdgjord yta så att de inte utgör en smittorisk.
- Godkänd destruktionsanläggning ska anlitas.
- Upphämtningsplatsen ska vara placerad så att hämtning kan ske på ett smittsäkert sätt.

FODER

- Foder, foderråvaror och strömedel ska lagras hygieniskt säkert och vara skyddade från fåglar, gnagare och andra skadedjur.

INTERNT SMITTSKYDD

- Hygienen i stallen och biutrymmen ska vara godtagbar.
- Det ska finnas möjlighet till isolering av djur vid behov.

FÖRSÄLJNING AV DJUR

- Vid misstanke om smittsam sjukdom får djuren inte säljas till en annan besättning och veterinär ska kontaktas för hälsomässig bedömning.

PLANSKISS

- Planskiss över gårdens byggnader och hägn ska finnas samt befintliga transportvägar.

BILAGA 7. KVALITETSKRAV PÅ BIOGÖDSEL/RÖTRESTER (REGEL 13.2.3)

Nedan redovisas de krav som ställs på biogödsel/rötrester.

METALLER

Gränsvärden för metallhalter i biogödsel/rötrester framgår av Tabell 1. Provtagning för analys av metaller ska ske minst med den frekvens som framgår av tabell 2. Om analysresultatet överstiger gränsvärdet blir den mängd biogödsel/rötrester som provet motsvarar underkänd och mängden ska avskiljas. Hantering av avvikande produkter. Medelvärdesbildning får ej tillämpas i syfte att få biogödseln/rötrester att klara kraven

Tabell 1. Gränsvärden för metallinnehåll i biogödsel

Metall	Maximal halt, mg/kg TS
Bly	100
Kadmium	1
Koppar	600
Krom	100
Kvicksilver	1
Nickel	50
Zink	800

Tabell 2. Lägsta tillåtna provtagnings- och analysfrekvens

Mottagen total mängd till biologisk behandling (ton/år)	Egenkontroll (prov/år)					
	Kvalifikationsår			Lägst frekvens vid fortlöpande kontroll		
	Allt utom bakteriologiska prov och synliga föroreningar.	Bakteriologiska prov	Synliga föroreningar.	Allt utom bakteriologiska prov och synliga föroreningar.	Bakteriologiska prov	Synliga föroreningar.
<5 000	2	4	12	1	4	12
Från 5 000	4	4	12	2	4	12
Från 10 000	8	4	12	4	4	12

SYNLIGA FÖRORENINGAR

Synliga föroreningar är främmande föremål såsom plast, glas, metall och kompositmaterial med en storlek > 2,0 mm. Mängden synliga föroreningar i flytande och fast biogödsel/rötresten bestäms genom månadsprov och ett glidande medelvärde beräknas utifrån resultaten från de senaste tolv månadsproven.

Det glidande medelvärdet för synliga föroreningar i **flytande** biogödsel/rötresten får inte överskrida 10 cm²/kg biogödsel/rötresten. Mätvärdet för enstaka provresultat får ej överstiga 20 cm²/kg. För varje ordinarie prov (primärt prov) som skickas för analys, ska ett jämförbart referensprov sparas och förvaras fryst. Efter 1-12 timmar tas ett nytt prov (sekundärt prov). Det sekundära provet läggs direkt i frysen. Överstiger analysresultatet 20 cm²/kg, skickas referensprovet samt det sekundära provet för analys. Medelvärdet från alla tre proverna; primärprovet, referensprovet och det sekundära provet ska ersätta det tidigare analysresultatet vid beräkningen av det glidande medelvärdet. Händelsen ska hanteras som en avvikelser. I det fall då även medelvärdet för de tre proverna skulle visa > 20 cm²/kg är det aktuella partiet underkänt.

Det glidande medelvärdet för synliga föroreningar i **fast** (> 20 % TS-halt) biogödsel/rötresten får inte överskrida 30 cm²/kg biogödsel/rötresten. Mätvärdet för enstaka provresultat får ej överstiga 60 cm²/kg. För varje ordinarie prov (primärt prov) som skickas för analys, ska ett jämförbart referensprov sparas och förvaras fryst. Efter 1-12 timmar tas ett nytt prov (sekundärt prov). Det sekundära provet läggs direkt i frysen. Överstiger analysresultatet 60 cm²/kg, skickas referensprovet samt det sekundära provet för analys. Medelvärdet från alla tre proverna; primärprovet, referensprovet och det sekundära provet ska ersätta det tidigare analysresultatet vid beräkningen av det glidande medelvärdet. Händelsen ska hanteras som en avvikelser. I det fall då även medelvärdet för de tre proverna skulle visa > 60 cm²/kg är det aktuella partiet underkänt. Kravet för synliga föroreningar får inte tillgodoses genom tillämpning av teknik som finfördelar synliga föroreningar så att de blir mindre än 2,0 mm.

MIKROBIOLOGISKA FÖRORENINGAR

Representativa prov från biogödsel/rötresten, som tagits under eller omedelbart efter bearbetning på biogasanläggningen för att övervaka processen, ska uppfylla nedanstående krav:

Escherichia coli n = 5, c = 1, m = 1000, M = 5000 i 1 g prov

Förklaring av n, m, M och c ges i Tabell 3 nedan.

Observera att Escherichia coli alltid ska ingå i provtagning och analys enligt ovan vid slutproduktkontroll.

Det frivilligt att analysera enterokocker. Om enterokocker analyseras så är ABP-lagstiftningens krav:

Enterokocker: n = 5, c = 1, m = 1000, M = 5000 i 1 g prov

Representativa prov från biogödsel/rötresten, som tagits i leveranspunkt för slutprodukt, ska uppfylla följande krav:

Salmonella: inga fynd i 25 g prov: n = 5, c = 0, m = 0, M = 0

Undantag från krav om separata provpunkter kan medges vid slutlagring i direkt anslutning till bearbetning.

Tabell 3. Förklaring av parametrar vid provtagning

Parameter	Förklaring
n	Antalet prover som ska testas.
m	Gränsvärde för antalet bakterier; resultatet anses tillfredsställande om antalet bakterier i samtliga prover inte överstiger m.
M	Maximivärde för antalet bakterier; resultatet anses icke tillfredsställande om antalet bakterier i ett eller flera stickprover är M eller fler.
c	Antalet prover i vilka antalet bakterier får ligga mellan m och M och provet trots detta kan godtas, förutsatt att antalet bakterier i övriga prover är högst m.

KRAV PÅ FAST BIOGÖDSEL

Grobara frön och växtdelar

Fast biogödsel/rötresten får maximalt innehålla två grobara frön och växtdelar per liter.

ORGANISK SUBSTANS

Produkten ska innehålla minst 20 % organisk substans, mätt som glödningsförlust i viktprocent av torrsubstansen.

